A fiatal gazdák támogatásának nemzetközi összehasonlítása

2016. december

KPMG.hu

Tartalom

Összefoglalás 4

1 A fiatal gazdák támogatása Magyarországon 5

1.1 A hazai fiatal gazdák helyzete 5

1.2 A fiatal gazdák igényei Magyarországon 8

1.3 Érintett EU-s és hazai intézményi szereplők szerepe és felelősségi köre 10

1.4 A támogatási gyakorlat Magyarországon 12

1.4.1 Az EU agrár-vidékfejlesztési alapok támogatásai fiatal mezőgadazdasági termelők részére 12

1.4.2 Egyéb támogatási eszközök fiatal gazdáknak 15

1.5 A Magyarországon igénybe vehető támogatási rendszer sajátosságai 17

2 A fiatal gazdák támogatása az Amerikai Egyesült Államokban 19

2.1 Az amerikai fiatal gazdák helyzete 19

2.2 A fiatal gazdák igényei az USA-ban 22

2.3 Az érintettek szerepe és felelősségi köre 23

2.3.1 A Mezőgazdasági Minisztérium és háttérintézményei 23

2.3.2 Egyéb kormányzati szervek 24

2.3.3 Hitelnyújtó szervek 24

2.3.4 Partnerségek 24

2.4 A támogatási gyakorlat az Amerikai Egyesült Államokban 26

2.4.1 Jogszabályokba foglalt ösztönzők 26

2.4.2 Hitelek és egyéb vissza nem térítendő támogatások 26

2.4.3 A nyugdíjba vonulóktól az új generációk felé 29

2.4.4 Terménybiztosítás 29

2.4.5 Képzéshez és tudástranszferhez nyújtott támogatások 30

2.4.6 Pénzügyi és szakmai segítségnyújtás a piacra lépéshez 31

2.4.7 A legfiatalabb generációk támogatása 31

2.4.8 Érdekvédelem 32

2.5 Az USA-ban igénybe vehető támogatási rendszer sajátosságai 33

3 A fiatal gazdák támogatása Új-Zélandon 35

3.1 Az új-zélandi fiatal gazdák helyzete 35

3.2 A fiatal gazdák igényei Új-Zélandon 38

3.3 Az érintettek szerepe és felelősségi köre 40

3.3.1 Kormányzati intézmények 40

3.3.2 Nem kormányzati szervezetek 40

3.3.3 Oktatási és kutatási intézmények 41

3.3.4 Pénzügyi szervezetek 41

3.3.5 Hálózatok és partnerségek 42

3.4 A támogatási gyakorlat Új-Zélandon 43

3.4.1 Állami támogatások 44

3.4.2 Nem állami támogatások 45

3.4.3 Tanácsadási támogatások 46

3.4.4 Jogsegély szolgáltatások 46

3.4.5 Képzési támogatások 47

3.4.6 Banki kölcsönök 47

3.5 Új-Zélandon igénybe vehető támogatási rendszer sajátosságai 48

4 Következtetések 51

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Összefoglalás

Míg a fiatal gazdák kétségtelenül új készségekkel, lendülettel és szakszerű irányítási módszerekkel gazdagítják az agrárszektort, az Európai Unióban és a tengerentúli országokban is megfigyelhető az a tendencia, miszerint a fiatal gazdálkodók száma folyamatosan csökken, a gazdaságok vezetőinek átlagéletkora pedig nő. Ezek a trendek megfigyelhetők az EU tagállamai mellett a tengerentúli országok esetében is. Az EU-ban a gazdák csupán 7,5%-a fiatalabb 35 évnél, miközben nagyjából felük (53%) 55 év feletti, és minden harmadik gazda idősebb 65 évnél, ami önmagában baljós előjel.

Az Európai Unió fiatal és kezdő gazdálkodóinak leginkább szembetűnő igényeire válaszul, a politikai döntéshozók a Közös Agrárpolitika (KAP) keretrendszerén belül támogatási intézkedéseket tettek elérhetővé Brüsszelben a tagállamok számára. Utóbbiak feladatul kapták, hogy egy egységes beavatkozási logika és a megosztott irányítási alapelvek mentén kiválasszák a tagállami sajátosságokhoz leginkább illeszkedő eszközöket és testreszabva végrehajtsák azokat.

A fiatal gazdák számára EU-s szinten jelenleg elérhető induló és egyéb támogatások előfutárai az 1980-as években jelentek meg a közösségi jogalkotásban. Függetlenül az új gazdaságok létrehozásának célkitűzésétől, a fiatal gazdák jogosultak voltak magasabb intenzitású beruházási támogatásra, valamint más közvetlen és közvetett ösztönzők révén nyújtott kedvezményekre. A magyar gazdák a 2004-es EU-s csatlakozást követően szintén jogosulttá váltak az uniós támogatásokra.

Az EU politikai döntéshozói a fiatal gazdák segítése melletti további elköteleződésüket fejezték ki, amikor az Európai Unió Tanácsának soros elnöksége 2014 decemberében következtetések formájában rögzítette a szektor jelenleg ismert problémáit és egyúttal deklarálta, hogy a mezőgazdaságban az élhető élelmiszertermelés és a növekvő versenyképesség fenntartásának előfeltétele a generációs megújulás. Az új generáció a KAP fiatal gazdákat célzó intézkedései ellenére is számos akadállyal szembesül, melyek közül a legjelentősebbek a hitelhez, a földhöz, az innovációhoz és a szakmai tapasztalathoz való hozzáférés.

Míg az EU-s támogatási rendszer minden tagállamban alkalmazandó egységes beavatkozási logikán alapul, a lefektetett kereteken belül a tagállami szintű megvalósítási gyakorlatok igen széles skálán mozognak. Az EU-n kívüli országokban alkalmazott gyakorlatok megismerése ugyanakkor relevanciát hordoz abból a szempontból, hogy olyan lehetséges forgatókönyveket tár elénk, amelyekben sokkal kisebb mértékben vannak jelen vagy teljes mértékben hiányoznak a közvetlen jellegű kifizetések. Ezekre példaként az Amerikai Egyesült Államokban és az Új-Zélandon alkalmazott gyakorlatok kínálnak bepillantást.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

1 A fiatal gazdák támogatása Magyarországon

Magyarországon alapvetően az EU Közös Agrárpolitikája határozza meg azt a keretet, amely mentén a fiatal gazdák támogatása megvalósulhat. Ennek megfelelően a hazai végrehajtási rendszerben elsődlegesen a vidékfejlesztési és a közvetlen támogatások révén igyekeznek kezelni a generációváltással összefüggő legfőbb kihívásokat.

1.1 A hazai fiatal gazdák helyzete

Az Eurostat által közölt statisztikák alapján[1] 2013-ban az EU 28 tagországában összesen 10,8 millió gazdaság üzemelt, átlagosan 14,3 hektár nagyságú gazdaságokkal. Az állattenyésztésre vagy növénytermesztésre specializálódott gazdaságok megoszlása inkább a növénytermesztés felé mozdul el (a kertészetet is beleértve). A gazdaságok megközelítőleg 13,8%-a növénytermesztéssel és állattartással egyaránt foglalkozott. A növénytermesztő gazdaságok közel 50%-a szántóföldi növényekre, egyharmaduk az állandó kultúrákra, 3,5%-uk pedig a kertészeti termesztésre szakosodott. Az állattenyésztésben a szarvasmarha-tartás a legmeghatározóbb, számosállat-egységben kifejezve (48,3%), ezt követi a sertéstartás (26,1%).

Az EU összes gazdaságának 4,5%-a található Magyarországon. Ha a gazdaságok számát összevetjük a 2005-ös értékekkel, kiderül, hogy az 31%-kal esett vissza 8 év alatt. A 2013-as EU-s adatok alapján az összes mezőgazdasági hasznosítású terület 174,4 millió ha, amely mennyiség időben viszonylag stabilnak tekinthető.

Magyarországon **az átlagos mezőgazdasági hasznosítású területméret az EU-átlag alatti, 9,5 ha**. Az átlagos gazdaságméretben ugyanakkor 17%-os[2] növekedés következett be az elmúlt években, ami az egész EU-ra jellemző gazdasági koncentrációs folyamatokból fakad. Mindazonáltal a koncentrációtól függetlenül Magyarországon még mindig jelentős a kisméretű gazdaságok száma, abszolút és relatív értelemben is. A legutóbb publikált gazdasági összeírás adatai szerint 299 990 gazdaság működött 1 ha-nál kisebb területen, amely az összes üzem kétharmada, míg az 5 ha-t meghaladó méretű gazdaságok 83,3%-ot tettek ki. Ha a gazdasági méreteket vizsgáljuk[3], elmondható, hogy **92%-uk kisgazdaságnak** számít, amely jelentősen meghaladja az EU-s átlagértéket (78%). A nagyüzemek aránya kisebb, mint 2%, ami jóval alacsonyabb, mint az összesített EU-s szintű érték (6,3%). A mezőgazdasági bevételek[4] alakulását figyelve, a 2010. évvel mint bázisévvel összevetve, Magyarországon a jövedelemszint növekvő pályát, ugyanakkor meglehetős változékonyságot mutat.

1. ábra: A mezőgazdasági jövedelemszint alakulása Magyarországon (2005-2015)

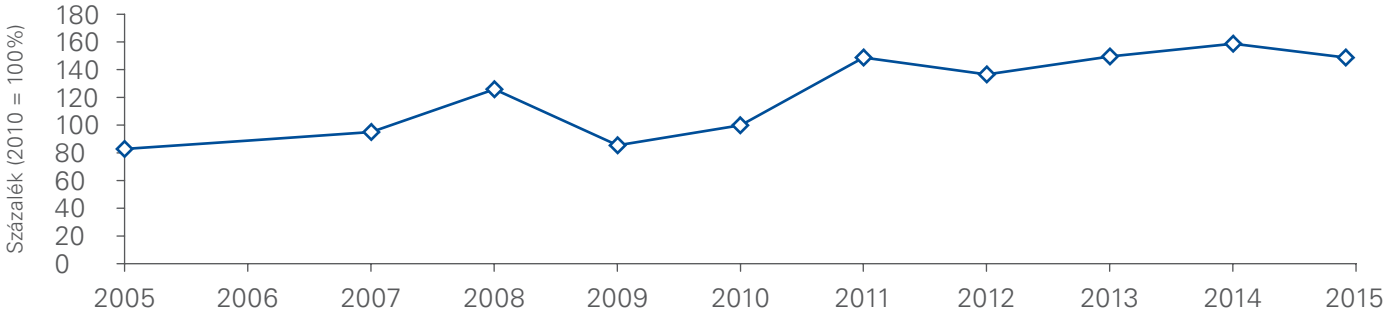

1 Agriculture, forestry and fishery statistics (Mezőgazdasági, erdészeti és halászati statisztikák) – Kiadás éve: 2015
2 A gazdaságok mérete nagyobb, mint a mezőgazdasági hasznosítású terület (MgHT), ami nagyobb átlagértékeket eredményez, azonban tanulmányunkban utóbbit alkalmazzu
3 Gazdasági méret: Egy mezőgazdasági termék sztenderd kibocsátása (növény vagy állat), a mezőgazdasági kibocsátás átlag pénzügyi értéke termelői áron, EUR/ha-ban vagy EUR/ állategységben. Gazdasági méret csoportok: Kisüzemek: 14 999 EUR sztenderd kibocsátás alatti üzemek, Közepes méretű üzemek: 15 000 – 99 999 EUR közötti sztenderd termelési érték, Nagyüzemek: 100 000 EUR vagy afölötti sztenderd kibocsátás.
4 Az éves munkaerő egységre (ÉME) vetített mezőgazdasági reáljövedelmek mutatója

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

2014-ben az EU-28 mezőgazdasági ágazatának nominális jövedelme 153,7 milliárd EUR volt (alapáron). 2013 és 2014 között az éves munkaerő-egységenkénti mezőgazdasági bevétel EU szinten 3,1%-kal csökkent, visszaesve nagyságrendileg a 2011-es szintre, azonban ez az év a 2005-2010-es időszak átlagértékéhez viszonyítva még mindig 30%-kal magasabb bevételt hozott. Az EU-ban a gazdaságok túlnyomó többsége (97%) természetes személyek használatában van, a fennmaradó 3%-ukat pedig cégek és cégcsoportok működtetik. A gazdaságok méretétől függetlenül a saját gazdaságot irányító gazdálkodók 50-60%-a nem folytat más jövedelemszerző tevékenységet, kizárólag mezőgazdasági tevékenységből származó bevételükre támaszkodnak.Magyarországon a **gazdaságok többsége családi gazdaság**, amelyeket egy vagy több természetes személy irányít. A társaságoknak és más jogi személyeknek csupán 1,8% az aránya. A mezőgazdasági munkaerőt így az esetek 90%-ban a családi munkaerő jelenti, azaz a gazda és családja dolgoznak ténylegesen. A munkaerő fennmaradó részét állandó – és igen kis részben ideiglenes – munkások adják (pl. bérmunkások).

Az EU munkaerőpiaci felmérése szerint 2013-ban a mezőgazdasági, az erdőgazdálkodási és a halászati tevékenységekben foglalkoztatottak a teljes foglalkoztatás 5,2%-át tették ki. A vidéki térségek jelentősége a teljes foglalkoztatottságból (minden foglalkoztatást beleértve) hagyományosan magasabb Magyarországon (46,2%), mint az EU-ban (20,5%).

2. ábra: Vidéki térségek foglalkoztatottsága és a mezőgazdasági foglalkoztatottság aránya

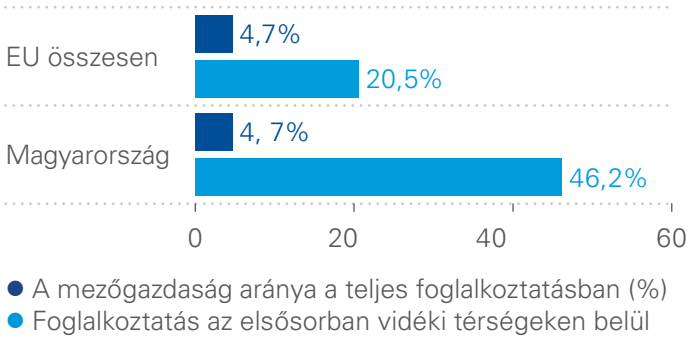

A gazdaságok tulajdonosainak átlagéletkora növekvő tendenciát mutat EU szerte. Az EU-ban csupán a gazdálkodók 6%-a 35 év alatti, körülbelül a fele (55%) 55 év feletti, és minden harmadik gazdálkodó betöltötte a 65. évét[5]. A gazdaság vezetők kor szerinti megoszlása alapján az uniós trendeket tükrözi Magyarország is. Ez egy gyors ütemű öregedési folyamatot jelez, mivel a 2000-es években végzett vizsgálat szerint[6] a 35 évnél fiatalabb mezőgazdasági dolgozók arányát 20%-ra becsülték, akik közül a gazdaságot is vezetők aránya 8,3% volt. Akkoriban a hasznosított mezőgazdasági földterületek 12%-át a 35 év alatti generáció használta.

3. ábra: A gazdaságvezetők életkori kategóriák szerint (2013)

Életkori kategória	Magyarország		EU összesen	
	Gazdálkodók száma	Arány (%)	Gazdálkodók száma	Arány (%)
35 év alatt	30 170	6,1%	644 270	5,9%
35-54	168 700	34,3%	4 085 260	37,7%
55-64	143 690	29,2%	2 635 110	24,3%
65 év és afelett	148 780	30,3%	3 318 900	30,6%
Összesen	**491 340**		**10 683 54**	

5 Forrás: Eurostat Agriculture, forestry and fishery statistics (Mezőgazdasági, erdészeti és halászati statisztikák) – Kiadás éve: 2015
6 Forrás: Eurostat – Statistics in focus – Agiculture and Fisheries Theme 5-7/2002 Twenty years of European Agriculture

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Az uiós foglalkoztatottsági statisztikákat tekintve 2011-ben a 65-84 éves gazdaságilag aktív népesség csaknem egyharmada mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és halászati tevékenységgel foglalkozott, jócskán meghaladva e korosztály más szakmákban való foglalkoztatottságát. Az adatok azt mutatják[7], hogy az idősebb gazdák inkább kisebb gazdaságokat irányítanak, míg a legnagyobb gazdaságokat elsősorban középkorú (45-54) gazdák vezetik. A nemek szerinti adatok alapján **Magyarországon a férfi-nő gazdák aránya 73-27%**, ami közel áll az EU átlaghoz (78-22%). A férfi gazdák aránya magasabb a fiatal gazdák között, de még a negyvenes éveiben járó gazdák között is, míg a nő gazdák inkább ötvenes éveikben járnak.

Uniós szinten a gazdaságvezetők körében a mezőgazdasági szakma elsajátítása elsősorban a gyakorlatban történik: a 2010-es felmérés alapján csupán a 30%-uk vett részt valamilyen szintű mezőgazdasági képzésben és csak 6,9%-uk részesült teljes körű szakképzésben[8]. Magyarországon a mezőgazdasági képzettség adatai azt mutatják, hogy a gazdaságvezetők többsége (80%) csak gyakorlati tapasztalattal rendelkezik. Egy, a fiatal gazdákról készült – a 2010. évi mezőgazdasági összeírás adatai alapján készült – átfogó tanulmány azt jelezte, hogy a közép- és felsőfokú végzettség gyakoribb a fiatal gazdák körében, mint az időseknél, ugyanakkor a kizárólag gyakorlati tapasztalattal rendelkezők itt is 70%-ot tettek ki.

4. ábra: Nemek szerinti megoszlás

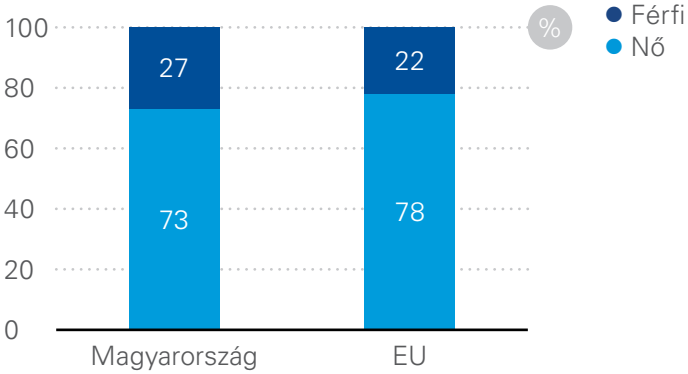

5. ábra: Mezőgazdasági képzettség (végzettség)

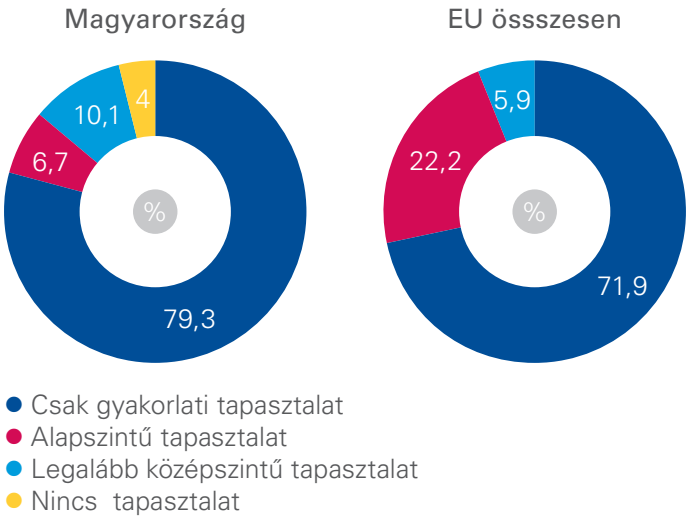

6. ábra: Mezőgazdasági alapadatok Magyarországon és az EU-ban

Magyarország és az EU mezőgazdasága

gazdaságok száma:
491 300 (10,8 millió)

átlagos birtokméret:
9,5 ha (14,3 ha)

hasznosított földterület:
4 656 ezer ha
(174,4 millió ha)

a szektor nominál jövedelme:
3650 millió EUR
(153,7 milliárd EUR)

agrár ágazati munkaerő:
1 059 940 fő az aktív népesség 26% (22,2 millió fő az aktív népesség 5,2%-a)

35 év alatti üzemvezetők:
5,9% (6%)

55 év feletti üzemvezetők:
59,5% (55,8%)

férfi-nő fiatal üzemvezetők aránya: **73-27%**
(78%-22%)

mezőgazdasági kibocsátás:
növény: **58%** (51%)
állat: **35%** (41%)
vegyes: **7%** (8%)

egy gazdaság sztenderd kibocsátása: **15 900 EUR**
(25 500 EUR)

azon üzemvezetők aránya, ahol a mezőgazdaság kizárólagos jövedelemforrás:
92% (~66%)

mezőgazdasági végzettséggel rendelkező gazdaságvezetők:
17,9% (alapszintű képzettség: 14,4% teljes képzés: 3,5%
(29,1% (alapszintű képzettség: 22,2% teljes képzés: 6,9%)

7 EC Rural Development in the European Union – Statistical and economic information – 2013 – Analytical highlights http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/rural-development/2013/ch2_en.pdf
8 Forrás: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/indicators/rd-2013/o4_en.pdf

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

1.2 A fiatal gazdák igényei Magyarországon

Az Európai Tanács soros elnöksége – hogy megerősítse az uniós döntéshozók fiatal gazdák iránti elkötelezettségét – 2014 decemberében következtetések formájában adott hangot az ágazatban jelentkező problémáknak. Egyúttal deklarálták, hogy a generációs megújulás a mezőgazdaságban nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az élelmiszertermelés fenntartható legyen és az ágazat versenyképessége javuljon[9].

Egy több mint 500 fiatal gazda bevonásával készült 2012-es felmérés[10] arra kereste a válaszokat, hogy melyek a legnagyobb kihívások a gazdálkodásban és mennyire nyitott az innováció iránt a fiatal termelői célcsoport. A válaszadók többsége 2007 és 2010 között kezdett gazdálkodni, amely időszak egybeesik a fiatal gazda induló támogatások első három évével. A válaszadók közel fele igényelt ilyen támogatást, és 31%-uk el is nyerte azt. Habár 2012-ben még nem létezett a 2014-2020-as időszakban bevezetett fiatal gazda kiegészítő közvetlen („top-up") támogatás, egy ilyen szemléletű támogatásról is megkérdezték a fiatalok véleményét. 76%-uk szerint ilyen jellegű támogatásra az indulást követő öt évben lenne szükség, 17%-uk szerint maximum az első 1-2 évben, 7%-uk szerint pedig egyáltalán nem indokolt ez a fajta támogatás.

Arra a kérdésre, hogy mely tényezők nehezítik leginkább a gazdálkodást, az alábbi sorrendet állították fel a válaszadók:

1. Földhöz jutás

2. Bürokrácia, jogszabályok változása

3. Támogatások elnyerési valószínűsége

4. Hitelhez jutás

5. Időjárási szélsőségek

6. Terményár-ingadozás

7. Szakképzési rendszer hiányosságai.

Az innováció témaköréhez kapcsolódóan a megkérdezettek 85%-a válaszolta, hogy a következő öt évben szeretne beruházást megvalósítani. Ez a magas arány azért lényeges, mert az életkor emelkedésével

9 Forrás: Elnökségi következtetések (PRESIDENCY CONCLUSIONS) Brüsszel, 2014. December 15. – Elnökségi következtetések az EU fiatal gazda szakpolitikájának megerősítése tárgyban. Mezőgazdasági és Halászati Tanácsi ülés, Brüsszel 2014. december 15.

10 AGRYA a KSH közreműködésével: A Fital gazdák helyzete Magyarországon – 2013. ISBN 978-963-215-914-0 http://www.videkesgazdasag.hu/admin/data/file/1128_ksh_agrya_kiadvany_fiatal_gazda.pdf

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

jellemzően csökken a beruházási hajlandóság. Jellege szerint a legmeghatározóbbak az épületre és gépbeszerzésre vonatkozó beruházások voltak. A felmérésben a fiatal gazdák kifejezték, hogy nyitottak a gazdaságot kiegészítő új tevékenységekre. A diverzifikáció jegyében ilyen új tevékenységként említették a termék-feldolgozást, a bérmunka szolgáltatást, a turisztikai szolgáltatást és a bioenergia termelést.

Egy másik, hasonló témában készült felmérés[11] ugyancsak megerősíti a fentebb említett problémákat. A 76 fő bevonásával készült fókuszcsoportos kérdőív a fiatal gazdák igényeit helyezte középpontba. Fő szükségletként szintén a földhöz jutás jelent meg. Emellett nagy hangsúlyt kapott a képzett munkaerő hiánya, valamint a túlzott bürokrácia és a folyamatosan változó, illetve nehezen értelmezhető jogszabályi környezet is. Ezeken túl kevésnek találják a gyakorlati képzéseket és a munkatapasztalat megszerzésére irányuló lehetőségeket. Jellemző problémaként említették még a tőkehiányt. Véleményük szerint sokan azért nem választják a mezőgazdaságot, mert nem biztosít stabil megélhetést és a piac is meglehetősen kiszámíthatatlan.

Egy teljesen új vállalkozás elindítása ágazattól függetlenül, igen sok kihívást és nehézséget rejt, amik a mezőgazdaságban fokozottan jelentkeznek. **Egy hatékony gazdaság felállításához jelentős pénzforrásra van szükség**, ami lehet saját tőke vagy hitel, azonban utóbbihoz jellemzően nem megfelelőek a biztosítékok, és a kockázatok is magasabbak. A fiatal gazdák központi támogatását több folyamat, körülmény is ösztönözte, amelyek egyike a korábban már említett elöregedés. Ez egyrészt az egész EU-ban jellemző általános társadalmi folyamat, ugyanakkor a probléma a mezőgazdaságban kitüntetett szereppel bír. Itt a generációváltás különösen nehezen megy végbe, így orientálni kell a fiatalokat a mezőgazdaság felé annak érdekében, hogy hosszú távon is biztosított legyen az üzemek vezetése. A gazdaságok átadása a fiatalabb generáció számára lassú folyamat, amit a fiatal gazdák induló támogatása gyorsabbá és gördülékenyebbé tehet. A fiatalok tanulási célból gyakran költöznek nagyobb városokba, majd tanulmányaikat követően általában ott is kezdenek dolgozni, így **a vidéki térségek lakossága azon túl, hogy csökken, párhuzamosan öregszik is**. A fiatal gazda támogatások ponteciálisan vonzóbbá tehetik a fiatalok számára a mezőgazdaságot, ami erősítheti helybenmaradásukat.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) 2014-2020-as programozási időszakára készített Vidékfejlesztési Programdokumentumban szereplő SWOT-analízis eredményei is rávilágítanak arra, hogy a mezőgazdaság iránt érdeklődő magyar fiatalok milyen problémákkal állnak szemben. **Az alapvető termelési eszközökön túl gyakran hiányzik a kellő pénzügyi háttér**. Összehasonlítva a régebb óta gazdálkodókkal, az újonnan indulóknak jóval kevesebb a felhalmozott tőkéjük. A célcsoport tagjai elsősorban a primer termelésben vesznek részt, nem jellemző az ágazaton belül a termékek feldolgozása. Sok esetben tapasztalható, hogy az **iskolarendszerű képzés nem ad megfelelő gyakorlati tudást**, holott ez elengedhetetlen a tényleg gazdálkodni akaró fiatalok esetében. Nagy jelentőséggel bír tehát a továbbképzési lehetőségek megteremtése, a tudás-átadás fórumának biztosítása, hogy a fiatalok gyakorlati készsége megerősödjön. Lényeges kiemelni továbbá, hogy a felmerülő problémákra sok esetben **személyre szabott megoldások szükségesek**. Összességében elmondható, hogy a fiatal gazdákat célzó KAP-intézkedések ellenére az új generációnak számos akadállyal kell szembesülnie, különösképpen a hitelhez és földhöz való hozzáférés az innováció, valamint a szakmai tapasztalat átadása tekintetében.

7. ábra: A fiatal gazdák igényei Magyarországon

11 Young farmers' needs in Hungary (http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/2015/young-farmers/country-reports/annex-i.13-hungary.pdf)

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

1.3 Érintett EU-s és hazai intézményi szereplők szerepe és felelősségi köre

A Közös Agrárpolitika végrehajtásának szempontjából az intézményrendszer csúcsán az Európai Bizottság Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatósága áll, amely az irányításért felel. Az Európai Számvevőszék (ECA) a mezőgazdasági alapokat érintő pénzgazdálkodás hatékonyságát és eredményességét, valamint annak jogszerűségét vizsgálja. A megosztott irányítás elve alapján az Európai Unió jogi háttere szerint a következő kulcsfontosságú szervezetek vesznek részt nemzeti szinten az EMVA-ból finanszírozott intézkedések végrehajtásában:

- **Illetékes Hatóság** – dönt a kifizető ügynökség akkreditációjának megadásáról, illetve annak visszavonásáról, és állandó felügyelet alatt tartja a kifizető ügynökséget. Magyarországon a Miniszterelnökség EU Fejlesztésekért felelős Államtitkársága gyakorolja a funkciót.
- **Akkreditált Kifizető Ügynökség** – a két mezőgazdasági alaphoz köthető kifizetések irányításáért és ellenőrzéséért felel. A Kifizető Ügynökség fő feladatai közé tartozik a kérelmek kezelése, engedélyezése, a kifizetés és a költségekkel való elszámolás, csakúgy, mint az előlegek, biztosítékok és követelések kezelése.
  A végrehajtás szintjén a Kifizető Ügynökség állítja össze az EU-s és nemzeti jogszabályoknak megfelelő ellenőrzési kézikönyveket, fogadja és feldolgozza a kérelmeket, értékeléseket és pontozást végez, tartja a kapcsolatot a kedvezményezettekkel, valamint költségnyilatkozatokat készít és küld Brüsszelnek.
  A kifizetések végrehajtásán kívül a Kifizető Ügynökség az adott feladat ellátásához szükséges kompetenciával rendelkező külső szervnek delegálhatja feladatai egy részét. Magyarországon 2016. december 31-ig a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), ezután az akkreditációt követően a Magyar Államkincstár látja el a kifizető ügynökségi feladatokat.
- **Irányító Hatóság** – elsősorban a vidékfejlesztési program irányításáért és végrehajtásáért felel. Számos feladata közül a Hatóság alkotja a vidékfejlesztési stratégiát, illetve vidékfejlesztési programot ír, meghatározza a műveletekben való részvételhez alkalmazott kiválasztási kritériumokat, intézkedéseket hirdet meg, hivatalos döntést hoz a támogatásokról és felügyeli a végrehajtás folyamatát. A program felügyeletének feladatát a Hatóság az ún. Monitoring Bizottsággal megosztottan látja el. A magyar Irányító Hatóság funkcióját a Miniszterelnökség Agrár-vidékfejlesztési ügyekért felelős helyettes államtitkársága látja el.

Az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) esetében nincs Irányító Hatóság; a kulcsszerepet betöltő szerv nemzeti szinten az Illetékes Hatóság és a Kifizető Ügynökség.

A **Fiatal Mezőgazdasági termelők Európai Tanácsa (CEJA)** a legbefolyásosabb európai szintű ernyőszervezet, ami a fiatal gazdák érdekeit képviseli és védi. A szervezetnek erős befolyása van a fiatal gazdák és az eu-s döntéshozók közti párbeszéd alakulására és arra, hogy a szakpolitikákban az érdekcsoport számára előnyös intézkedések érvényre jussanak. A tanácsnak 24 tagállamban van tagszervezete, de az EU határain kívüli szervezetekkel is vannak kapcsolatai.

Az **Európai Vidékfejlesztési Hálózat (ENRD)** a nemzeti Vidékfejlesztési Programok hatékony végrehajtását segíti tudásátadással, valamint az európai szintű együttműködés előmozdításával. A hálózat munkája intézményesített irányítási keretek között zajlik, amiben a vidékfejlesztésben érdekelt csoportok széles köre részt vesz. A fiatal gazdák előkelő helyet foglalnak el az európai vidéki szerkezetben.

8. ábra: EU-s intézményrendszer

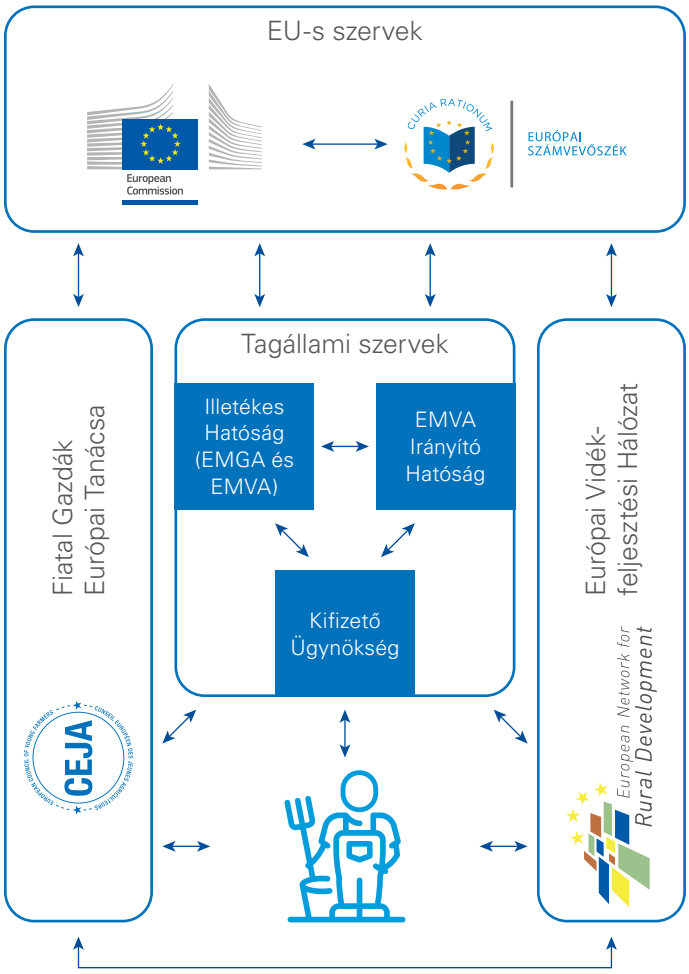

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

A hazai fiatal gazdák szemszögéből a **Nemzeti Agrárgazdasági Kamara** is jelentős szereppel bír. Nemzeti hatáskörben elsősorban a magyar agrárium és élelmiszeripar helyzetének erősítése, a versenyképesség növelése és információszolgáltatás az, amin keresztül a Kamara segítséget tud nyújtani. A Kamara irányítja a falugazdász-hálózatot is, melynek tagjai közvetlenül segítik a gazdákat pl. információszerzésben vagy a támogatásigénylésben.

Magyarország legnagyobb fiatal gazdákhoz kapcsolható szervezete a **Fiatal Gazdák Magyarországi Szövetsége, az AGRYA**. Az 1996 óta működő szövetség céljai között szerepel az érdekképviselet, részese a szakmai döntéselőkészítési folyamatoknak, egyeztetéseknek. Célja továbbá, hogy a falusi – de nem mezőgazdasági tevékenységet folytató – fiatalok ne hagyják el a falujukat, ezzel erősítve a helyi közösségeket. Bár a szervezet független a kormányzati szervektől, szakmailag kapcsolatban áll azokkal. Az AGRYA stratégiai partnere a Földművelésügyi Minisztériumnak és a Miniszterelnökségnek. Ennek nyomán a szövetség részt vesz a jogszabály-alkotásban is. Az AGRYA munkacsoport-üléseken való részvétele révén bekapcsolódott a Fiatal gazda tematikus alprogram kidolgozásába. Az AGRYA több mint 3 000 fiatal gazdával áll kapcsolatban, taglétszáma pedig évente nagyságrendileg tíz fővel emelkedik. Kiemelésre méltó, hogy a tagok szinte mindegyike rendelkezik szakmai képzettséggel. A szövetségbe olyan 40 év alatti személyek kerülhetnek be, akik gyakorló gazdálkodók és kérelmezik felvételüket. Felvétel előtt a vezetés valamely tagja személyesen is megnézi a jelentkező gazdaságát. Az AGRYA-t hét főből álló elnökség irányítja, míg a működés ellenőrzése az öt főt számláló Felügyelő Bizottság feladata. A szövetségen belül különböző szakmai egységek működnek, elősegítve a tagok közti szakmai kommunikációt. A legfőbb döntéshozó szerv az Országos Gyűlés, mely 72 küldöttből áll. A szövetség anyagi forrásai a tagdíjakból, saját tevékenységének bevételeiből, pályázati forrásokból (főként EU-s) és az agrárpiaci szereplőktől kapott támogatásokból származnak. Több különböző fiatal gazda szervezet működik regionális szinten is, amelyek szorosan együttműködnek az AGRYA-val.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative szervezet tagjai. Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

1.4 A támogatási gyakorlat Magyarországon

A fiatal és kezdő gazdák EU-szerte azonosított igényeire válaszképp az uniós döntéshozók a KAP eszközrendszerén belül támogatási intézkedéseket tettek elérhetővé a tagállamok számára. A végrehajtás egy egységes beavatkozási logika mentén zajlik, a tagállami gyakorlatok azonban eltérhetnek. Az alábbiakban a hazai támogatási rendszert mutatjuk be.

1.4.1 Az EU agrár-vidékfejlesztési alapok támogatásai fiatal mezőgadazdasági termelők részére

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból társfinanszírozott támogatások

Immár több mint 30 éves múlttal, a gazdaságindítási támogatás továbbra is stabil eleme maradt a vidékfejlesztési támogatások uniós rendszerének. Az 1305/2013/EU rendeletben meghatározott „fiatal gazda" fogalma nem sokban különbözik az előző időszakok definícióitól, azonban van egy apronak tűnő, de mégis jelentős különbség a korhatár tekintetében. Jelenleg a kérelem benyújtásának időpontjában 40 életévüket már betöltött gazdák is támogathatóak, nem kizárólag a 40 év alatti gazdálkodók. A többi jogosultsági és kiválasztási kritérium nem változott a 2007-2013-as ciklushoz képest. Ennek megfelelően a támogatásban való részvétel feltétele többek között a **megfelelő szakképzettség és szakmai alkalmasság**, valamint előírás, hogy a kedvezményezett **első alkalommal kezdjen gazdálkodni** mezőgazdasági üzem vezetőjeként. A támogatás elnyerése érdekében továbbá üzleti tervet kell készíteni.

Mindazonáltal új elemek is megjelennek a hivatkozott jogszabályban: az üzleti terv végrehajtását a támogatási döntés közlésétől számított 9 hónapon belül meg kell kezdeni, valamint **az utolsó kifizetési kérelem jóváhagyásának feltétele az üzleti tervben foglaltak végrehajtása**. A KAP-reform további új eleme, hogy jelenleg csak az úgynevezett aktív gazdák részesülhetnek a jövedelem-támogatási rendszer előnyeiben. Ezzel összhangban az 1305/2013/EU rendelet 19. cikkének (4) bekezdése meghatározza, hogy a fiatal gazdáknak a gazdaság létrehozását követő **18 hónapon belül meg kell felelnie (1307/2013/EU rendelet 9. cikkében előírtak szerint) „aktív mezőgazdasági termelő" kritériumainak**, valamint üzleti tervében fel kell tüntetnie a megfeleléshez hozzájáruló eszközöket.

A jelenlegi tervezési időszakban már **jogi személyek is támogathatók**. A Bizottság 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete azonban kimondja, hogy amennyiben a gazdaság tulajdonosa jogi személy, az irányítással, haszonnal és a pénzügyi kockázatokkal kapcsolatos döntések tekintetében ténylegesen és hosszú távon a fiatal mezőgazdasági termelőnek kell ellenőrzést gyakorolnia a jogi személy felett. Amennyiben több természetes személy – köztük fiatal mezőgazdasági termelőnek nem minősülő személy(ek) – is hozzájárul a jogi személy tőkéjéhez vagy irányításához, a fiatal gazdának egyedül, vagy más mezőgazdasági termelőkkel közösen képesnek kell lennie tényleges és hosszú távú ellenőrzést gyakorolni a jogi személy felett.

Mind jogi, mind természetes személyekkel szemben elvárás, hogy a gazdaság rendelkezzen 6 000 – 25 000 EUR/év termelési potenciállal. Ez az érték rávilágít arra, hogy míg az előző időszakban a teljesen újonnan induló gazdákat támogatták, addig ebben az időszakban már **valamennyi üzleti eredményt is fel kell mutatni a támogatás elnyeréséhez**. A maximális támogatási összeg nem változott az előző programozási időszakhoz képest, Magyarországon maradt 40 000 EUR, amit két részletben folyósítanak. Az első részlet a teljes összeg 75%-ára terjed ki, míg a fennmaradó 25%-ra legkorábban 36 hónappal az első részlet kifizetése után nyújthatnak be kérelmet a kedvezményezettek. 40 000 EUR az az összeg, amely – a korábbi tapasztalatok alapján – a magyar viszonyok között elegendő a fiatal gazdálkodók elindulásához. Ez a statisztikai hivatal 2014-es adatai alapján négy évi bruttó átlagkeresetnek felel meg.

A 2014-2020-as időszakban Magyarországon a Vidékfejlesztési Programban a fiatal gazdák támogatása **önálló alprogramként** jelenik meg. Az alprogram logikája szerint ebben az időszakban a tagállamok forrást különíthetnek el a fiatal gazdák támogatására számos intézkedésen belül (tudásátadás, tanácsadási szolgáltatások, beruházás, mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése és együttműködés). Az alprogram hazánkban két preferált szektorra fókuszál: a kertészeti termelésre és az állattenyésztésre. Ezt egyrészről az indokolja, hogy ezeket az ágazatokat nagyobb termelési érték jellemzi, másrészt a 2007-2013-as időszak tapasztalatai szerint erre volt igény.

A közvetlenül a fiatal mezőgazdasági termelők elindulását segítő támogatáson túl több, a fiatal gazdákat célzó támogatási intézkedés is megjelenik a Vidékfejlesztési Program 2B prioritása alatt. Ezek között találhatók olyanok, amelyek magasabb támogatási intenzitást nyújtanak, és olyanok is, amelyek további közvetlen, vagy közvetett előnyöket biztosítanak. A programdokumentum az alábbi **beruházási intézkedéseket** tartalmazza, amelyekben a fiatal gazdák 10%-kal magasabb közösségi (EMVA) társfinanszírozási aránnyal számolhatnak:

- Az állattenyésztési ágazat fejlesztése
- A kisméretű terménytárolók és szárítók építése és energiahatékonyságuk javítása
- A kertészeti ágazat fejlesztése
- A mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése
- Az agrár-innovációs operatív csoportok innovatív projektjeinek megvalósulásához szükséges beruházások megvalósításai.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Emellett a 2B prioritás alatt a fiatal gazdák a vidékfejlesztési programban meghirdetett tudásátadáshoz és tanácsadási szolgáltatáshoz kapcsolódó intézkedésekből is profitálhatnak. A **tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek** támogatása kiterjed a szakképzésekre, a készségek elsajátítására, valamint termékbemutatókra és tájékoztatási tevékenységekre. A szakképzés és a készségek elsajátítása alatt többek között támogathatóak tanfolyamok, workshopok és tanácsadói tevékenységek. A támogatás ezen kívül kiterjedhet a rövid távú mezőgazdasági és erdőgazdálkodási csereprogramokra és látogatásokra is. A támogatások közvetlen kedvezményezettjei a fenti tevékenységek szolgáltatói, és az elszámolható költségek magukban foglalják a szervezéssel, a tudásátadással vagy tájékoztatási tevékenységgel felmerülő kiadásokat, végső soron azonban a valódi kedvezményezett a résztvevő gazdálkodói célcsoport. A **szaktanácsadási, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások** segítik a fiatal gazdák tevékenységének megkezdését, az üzem irányítását, valamint növelik a mezőgazdasági üzem vagy vállalkozás általános teljesítményét. Ezen támogatásoknak ugyancsak a tanácsadás vagy képzés szolgáltatói, vagy a szolgáltatás nyújtójaként választott szervezet a közvetlen kedvezményezettjei.

A 2014-2020-as programozási időszakban a **2B prioritáshoz kapcsolódó négy intézkedés** típusra az Irányító Hatóság összesen **256,3 millió EUR-t** allokált.

Az EMVA-hozzájárulás mértéke Magyarországon 86% fölötti, azaz közösségi büdzséből 222,5 millió EUR támogatás kapcsolódik a prioritáshoz. Az összes támogatott gazdásra vonatkozó célérték 14 400, ami azt jelenti, hogy a hazai, 35 évnél fiatalabb gazdák megközelítőleg fele fogja valamilyen formában élvezni az EU-s vidékfejlesztési támogatások előnyét. A négy intézkedésből a meghatározó hányadot a beruházás (M04), illetve a mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztéséhez (M06) tartozó gazdaságalapítás adja, 49%-os, illetve 47%-os részesedéssel. A pénzügyi terv szerint ez a két intézkedés felel majd az időszakban a fiatal gazda kötelezettségvállalások 96%-áért. Ugyanakkor a program szintű EMVA-hozzájárulásnak csak 3,2%-a vonatkozik majd az új gazdaságindítás támogatásra.

9. ábra: Magyarország által a 2B prioritás egyes intézkedéseire allokált források (EUR)

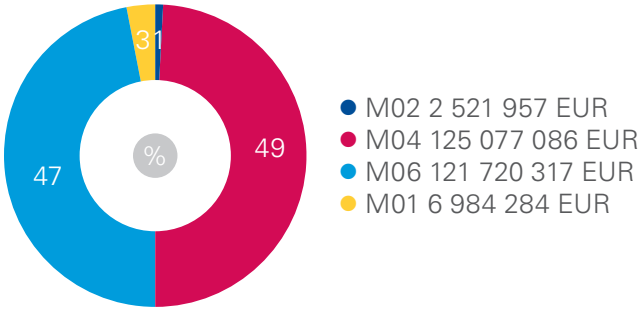

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

10. ábra: A teljes közkiadás intézkedésenként a 2B prioritáson belül (EUR) – Magyarország

A teljes közkiadás a 2B prioritáson belül (EUR)	01 Tudás-átadás	02 Tanácsadási szolgáltatások	04 Beruházások	06 Gazdaság- és üzemfejlesztés*	16 Együttműködés	2B prioritás összesen
Magyarország	6 984 284	2 521 957	125 077 086	121 720 317	-	256 303 644
Magyarország / EU28 összesen	**6,11%**	**2,41%**	**10,09%**	**2,34%**	**0,00%**	**3,84%**
EU28 összesen	114 362 763	104 622 010	1 239 736 515	5 204 370 528	18 767 220	6 681 859 036

Elismerve a megfelelő kockázatkezelés fontosságát, az 1305/2013/EU rendelet által bevezetett **kockázatkezelési intézkedés** támogatást biztosít a mezőgazdasági termelők számára az általuk fizetett termény-, állat- és növénybiztosítási díjak fedezéséhez, valamint kölcsönös kockázatkezelési alapok létrehozásához és az ilyen alapokból a mezőgazdasági termelőknek a kedvezőtlen körülmények, illetve környezeti események bekövetkezte miatt elszenvedett veszteségekért fizetett kártérítésekhez. A tagállamok felelősségi körébe tartozik annak biztosítása, hogy ne fordulhasson elő túl-kompenzáció ezen intézkedés és más, nemzeti vagy uniós támogatási eszközök vagy magánbiztosítási rendszerek kombinálásának következtében. Mivel a fiatal gazdálkodók általában kevesebb forgótőkével és korlátozott mennyiségű megtakarítással rendelkeznek a váratlan veszteségeik fedezésére, a kockázatkezelési eszközök kulcsfontosságú jelentőséggel bírnak az új vállalkozások sikerére nézve.

Az Európai Mezőgazdasági Garanciaalapból finanszírozott támogatások

A KAP reform részeként, az EMVA és az EMGA közti szinergiák kihasználása érdekében egy integrált, ugyanakkor fókuszált megközelítést vezettek be. Az elöregedő gazdálkodó társadalomból adódó kihívások kezelésére – az első pillér részeként – egy újfajta közvetlen kifizetés jelent meg, kifejezetten az induló gazdáknak címezve. Míg a fiatal gazdáknak továbbra is lehetőségük van igénybe venni a gazdálkodó tevékenység megkezdésére irányuló támogatást a második pillér keretében, hogy megerősítsék gazdaságuk versenyképességét, az első pillér kiegészítő kifizetést nyújt, amivel a korábban még nem gazdálkodókat célozza meg, ösztönözve őket arra, hogy kipróbálják magukat a gazdálkodásban.

Az **EMGA-ból finanszírozott fiatal mezőgazdasági termelők támogatását** elsőként a 2015-ös kérelmezési évben lehetett igényelni. A jogcímrendelet Magyarországon – az 1307/2013/EU rendelettel összhangban – kérelmezőnként legfeljebb 90 hektárnyi SAPS támogatott területben határozta meg a támogatható terület nagyságát, mivel ez a méret tekinthető életképesnek a hazai induló viszonyok között. Támogatást az az egyéni gazdálkodó vagy mezőgazdasági üzem vezetője kaphat, aki a benyújtás évében nem idősebb 40 évnél, aktív gazdálkodóként működik és SAPS-kifizetésekre jogosult (azaz legalább 1 hektár támogatható földterülettel rendelkezik). A támogatást évente szükséges igényelni, és a mezőgazdasági tevékenység megkezdésétől számított maximum öt éven keresztül adható, de legfeljebb 2020 végéig. A mezőgazdasági tevékenység megkezdésének az első területalapú támogatási kérelem beadásának ideje számít. A támogatási összeg Magyarországon 67,5 EUR/ha, az 1307/2013/EU rendeletnek megfelelő számítás alapján. A fiatal gazda támogatás legfeljebb a nemzeti felső összeghatár 2%-a lehet jogszabály szerint. Magyarországon ezt az első évben alacsonyabb szinten, 0,62%-ban határozták meg, a várt alacsony kérelemszámra hivatkozva. Az értéket ugyanakkor évente felülvizsgálják, amelyre elképzelhető, hogy szükség lesz, tekintettel arra, hogy a 2015-ös kérelmezési évben 10 087 gazda adott be kérelmet kiegészítő („top-up") kifizetésre. Ez a magyar fiatal gazdák 33%-át jelenti, a kérelmezett területek tekintetében pedig a teljes, 1121/2009/EK rendeletben jóváhagyott mezőgazdasági terület 4,4%-át teszi ki. A közvetlen kiegészítő támogatásokban részesülő mezőgazdasági termelők továbbra is jogosultak az EMVA-támogatásokra, ami azt jelenti, hogy a támogatások átgondolt, együttes igénybevétele jelentős anyagi támogatást kínál az új vállalkozások létrehozásához.

A SAPS-támogatások alternatívája az ún. **kistermelői támogatási rendszer** a 1307/2013/EU rendelettel összhangban, amely egyszerűsített kérelmezési eljárást biztosít a kisgazdasággal rendelkező termelők számára. A mezőgazdasági kistermelői támogatási rendszerben történő kifizetések kiváltják az összes közvetlen jellegű kifizetést (területi-, állatalapú kifizetések és fiatal mezőgazdasági termelők támogatása) és a rendszer olyan további előnyöket biztosít, mint például mentesség bizonyos kötelező mezőgazdasági gyakorlatok betartása alól. A csatlakozási szándékot 2015-ben kellett jelezni és a helyt adó támogatási döntéssel rendelkező gazdálkodók ez alapján jogosultak éves kifizetési kérelmek benyújtására, legfeljebb öt egymást követő évben. A támogatás éves összege 500-1250 EUR között állapítható meg, azaz a minimális vagy maximális

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

összegeket figyelembe véve felfelé vagy lefelé kerekítik és a gazdálkodó a 2015-ben megállapított összegre jogosult a későbbi években is. A mezőgazdasági kistermelői támogatási rendszer életképes alternatíva lehet azon fiatal gazdálkodók számára, akiknek a mezőgazdasági vállalkozásai még a kezdeti szakaszban járnak.
Az ötéves időszak lehetővé teszi számukra, hogy fejlesszék és bővítsék a gazdaságukat, miközben tapasztalatot és piaci kapcsolatokat szereznek egy meglehetősen stabil támogatási környezetben. Ha a vállalkozás eléri azt a méretet, amikor a kistermelői rendszer többé már nem optimális számukra, a gazdálkodók kiléphetnek a konstrukcióból és a közvetlen támogatások hagyományos rendszerén belül nyújthatnak be támogatási kérelmet.

1.4.2 Egyéb támogatási eszközök fiatal gazdáknak

Az EMVA-ból társfinanszírozott kiadásokat a Strukturális Alapokból, a Kohéziós Alapból vagy más uniós pénzügyi eszközből származó hozzájárulással nem lehet tovább társfinanszírozni. Emellett az EU alapszerződése szerint a Bizottság szigorúan figyelemmel kíséri és korlátozza a nemzeti szintű közvetlen támogatás egyéb lehetőségeit. Ugyanakkor az úniós előírások betartása mellett Magyarországon elérhetőek további, a fiatal gazdákat segítő lehetőségek. Ezek nem mindegyikénél elsőszámú prioritás ugyan az induló gazdálkodók támogatása, de természetesen ők is profitálhatnak belőlük.

Földhöz jutás

Magyarország Kormánya indította el a **„Földet a gazdáknak" programot**, amely alapvetően egy földárverés, amelyen vásárlásra kínálták fel az állam által nem hasznosított területeket. A programot a Földművelésügyi Minisztérium felügyelte, míg a lebonyolítást a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet látta el. Az ajánlattételről és az egyéb kritériumokról a földtörvény, illetve más kapcsolódó jogszabályok rendelkeztek.
Az állam fenntartja azon jogát, hogy visszavásárolja, majd újraértékesítse a földeket. Mivel a program nem kizárólag a fiatal gazdáknak szól, versenyezniük kell a többi ajánlattevővel, azonban a kisebb tőkeerő és a gyakorlati tapasztalat hiánya csökkentheti az esélyeiket a földhöz jutásban. Az őstermelőként nyilvántartott gazdálkodók mentesültek a földvásárlást terhelő adófizetés terhe alól, így sok fiatal gazda is így regisztrálta magát, hogy adókedvezményhez juthasson.
A földvásárlás jelzálogkölcsönnel is kombinálható.
A jelzálog biztosítékául maga a föld szolgál, mértéke pedig a nyertes ajánlat összegétől függ.

Hitelezés

Amellett, hogy a Közös Agrárpolitika EMGA és EMVA forrásai pénzügyi támogatást nyújtanak a fiatal gazdák számára, a tőkeigény kérdésére a pénzpiaci szektor is választ adhat. A jelenleg kedvezőtlen hitelfeltételek kedvezőbbé tétele érdekében az Európai Beruházási Bankot jelölték ki arra, hogy lépéseket tegyen azért, hogy pénzügyi eszközök és megfelelő hitelezési lehetőségek álljanak a fiatal gazdák rendelkezésére. 2015 márciusában az Európai Bizottság és az Európai Beruházási Bank bemutatott egy **újfajta „garanciaeszköz modellt" a mezőgazdaságban**, amelyet alkalmazva a tagállamok különféle pénzügyi eszközöket hozhatnak létre vidékfejlesztési programjaik részeként. Ilyen módon az EU-s források közvetlenül segítik és biztosítják a fiatal gazdák hitelhez jutását. Az egyik nagy előnye a pénzügyi eszközök alkalmazásának az, hogy összevonhatóak a támogatásokkal, és ily módon kiegészítő hatással vannak a mezőgazdasági vállalkozások indulását vagy bővítését segítő közvetlen támogatásokra.

Magyarországon több bank foglalkozik agrárhitelezéssel, amelyek portfóliói az egyéni vállalkozóktól, mikro- és kisvállalkozásoktól kezdve a nagy agrárbirtokokig terjednek. **A kedvező kondíciók gyakran alacsonyabb kamatszintet jelentenek**. Bár több úgynevezett speciális agrárhitellel is lehet találkozni, ezek feltételei nem térnek el lényegesen az átlagos piaci hitelekétől. Ennek az is az oka, hogy az Európai Bizottság fokozottan ügyel arra, hogy ne lehessen burkolt támogatással egy-egy csoportnak indokolatlan versenyelőnyt biztosítani. **Az agrárbankok a likviditási problémákban is tudnak segítséget nyújtani**, amennyiben a gazda jogosult EMGA-támogatásra. Ez azt jelenti, hogy a bank előfinanszíroz, a kölcsönt pedig csak akkor fizeti vissza a kérelmező, miután hozzájutott az EU-s támogatáshoz. A hitelezés ezen formája rendkívül népszerű a magyar gazdák körében, akik általában ebből az összegből vásárolják az inputokat a nyár során, egészen a betakarításig. A fiatal gazda közvetlen támogatás 2015-ös megjelenésével a jogosult termelők arányosan még magasabb hitelösszeghez juthatnak.

Információ és tudásmegosztás

A hazai információáramlásban és a tudásmegosztásban a központi kormányzat mellett nagy szerepe van a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarának is a **falugazdász-hálózaton** keresztül. Emellett különböző **fórumok és médiacsatornák** segítenek a gazdálkodóknak hozzájutni a legfrissebb hírekhez. Az AGRYA minden évben, a november és február közötti időszakban információs rendezvénysorozatot szervez a fiatal gazdák számára (Fiatal Gazda Információs Börze). Ennek záróeseménye a Fiatal Gazda Konferencia, amely aktuális, a gazdákat közvetlenül érintő agrár- és támogatáspolitikai témákkal foglalkozik.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Az új gazdálkodói generáció bázisának építése

Annak ellenére, hogy nincs egy központilag koordinált nemzeti kampány, Magyarországon több program is segíti a leendő fiatal gazdák, az agrárpályán tanulók és a legfiatalabb nemzedék bevonását a mezőgazdaságba.

- **Egyetemi Fiatal Gazda Klubok:** Gyakorló fiatal gazdák mesélnek a gazdaságukról és a gazdálkodói életről egyetemistáknak.
- **Vidék Kaland Program:** A 2011-ben indult programban gyakorló, 35 év alatti gazdák fogadják a 18-35 év közötti fiatalokat egy hétre – a mezőgazdasági szempontból sűrű – nyári időszakban. A Vidék Kaland Hivatásos Programban pedig – hasonló logika mentén – főiskolai vagy egyetemi hallgatók dolgoznak heti egy-két napot egy éven keresztül.
- **„Vesd bele magad" program:** A magyar iskolák által koordinált programban 6-10 éves gyerekek kapnak vetőmagcsomagot, amit otthon elültethetnek, így a családdal együtt termeszthetnek különböző zöldségeket.
- **Tellus Oktatási Program:** Az európai kezdeményezésből kiinduló program során iskolás csoportok látogathatnak meg fiatal gazdákat, hogy első kézből tapasztalhassák meg, milyen is a munka a gazdaságban.

Ezeknek a programoknak célja amellett, hogy növeljék a célcsoport érdeklődését a mezőgazdaság iránt, többek között az is, hogy az agrárium társadalomban betöltött szerepét népszerűsítse.

11. ábra: A fiatal gazda támogatások beavatkozási logikája az EU-ban

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

1.5 A Magyarországon igénybe vehető támogatási rendszer sajátosságai

Az EU-s keretekbe ágyazott hazai fiatal gazda támogatások beavatkozási logikájának sajátosságait az alábbiakban összegezzük:

A fiatal, új és kezdő gazdák támogatásának főbb jellemzői
Életképes gazdaság-struktúrára irányuló célkitűzések nem változtak a korábbi programozási időszakhoz képest.
Horizontális jellegű beavatkozási logika, kapcsolódási pontok az egyes vidékfejlesztési programcélok között
Elsősorban jövedelemkiegészítő kifizetések, amelyek kevésbé ösztönzik a hozzáadott-érték teremtést és többletvállalást
Életképességi szempont hangsúlyosabb megjelenése

A 2007-2013-as időszak vidékfejlesztési politikájának fő célkitűzései között szerepelt az agrárszektor versenyképességének fokozása, a foglalkoztatási ráta növelése (nemcsak a meglévő munkahelyek megtartása, hanem újak teremtése is) és a vidéki lakosság életminőségének javítása. Ezzel párhuzamosan a fiatal gazda induló támogatás elsődleges céljai a fiatalok ösztönzése mezőgazdasági gazdálkodás önálló elindítására, ezáltal **gazdaságilag életképes gazdaságstruktúra kialakítása és a szektor munkavállalóinak körében az átlageletkor csökkentése** voltak. Ezen célok és célkitűzések nem változtak a két időszak között, így még mindig relevánsak.

A 2014-2020-as időszak beavatkozási logikája horizontális jellegű. A programszintű vidékfejlesztési célok minél jobb közelítése érdekében az **EMVA induló támogatás és a Vidékfejlesztési Program más intézkedései között számos kapcsolatot** alakítottak ki. A Vidékfejlesztési Programban a támogatás az EMVA 2B prioritása („Generációs megújulás") alatt szerepel, és Magyarországon egy célzott alprogram formájában öltött testet. A 2014-2020-as időszak Vidékfejlesztési Programjának pénzügyi terve alapján az előző időszak kötelezettségvállalásainak kb. 40%-a jut új gazdaságok felállítására. Ugyanakkor a generációs megújulás (2B prioritás) célra allokált 256,3 millió EUR forrásból – az induló támogatás mellett – Magyarországon az Irányító Hatóság forrásokat allokált a tudásmegosztásra irányuló akciók támogatására, a tanácsadási szolgáltatásokra és a beruházási tevékenységekre (fizikai eszközök beruházása), amelyek szintén kapcsolódnak a fiatal gazdákhoz. A fiatal gazdák által megvalósított beruházások támogatására tervezett forrás nagysága majdnem azonos az induló támogatáséval, ami nem jelentéktelen, főleg annak tudatában, hogy ebben az intézkedésben a kedvezményezetteknek saját forrást is be kell vonniuk. Ez néhány éven belül várhatóan mérhetően is jelentkezik a beruházási értékek növekedésében. A 2014-2020-as időszak kifizetései kiegészültek a 2015-ben indult EMGA közvetlen támogatással. A 2015-ös pénzügyi keretek alapján az EMGA közvetlen kifizetések 2020-ig az EMVA induló támogatás kb. 13%-át teszik majd ki, illetve a második pillér teljes közkiadásának 5,5%-át, továbbra is megőrizve ezzel a vidékfejlesztési támogatás elsődleges szerepét.

Magyarországon a 2007-2013-as programozási időszakban a támogatási összeg annak függvényében alakult, hogy a kérelmező mekkora üzemméret elérését vállalta a negyedik évre. Az összeg ennek megfelelően 20 000 EUR, 30 000 EUR vagy 40 000 EUR lehetett, habár a jóváhagyott kérelmek 98%-a a legmagasabb összegre irányult. Az eddigi tapasztalatok alapján elmondható, hogy még azok is, akik alacsonyabb összeget kérelmeztek, könnyedén teljesíteni tudták volna a 40 000 EUR-hoz tartozó elvárásokat. Az EMGA fiatal gazda kiegészítő hozzájárulását közvetlen kifizetés formájában nyújtják (a nemzeti boríték részeként). Az a tény, hogy a támogatás közvetlen kifizetésében jut a gazdákhoz, nem segíti elő, hogy a fiatal gazdák érdekeltek legyenek a hozzáadott érték teremtésben. Összességében elmondható, hogy **az átalánykifizetés nem igazán ösztönözte a fiatal gazdákat arra, hogy a minimálisan elvártnál többet tegyenek**.

A 2014-2020-as időszakra vonatkozó EU-rendeleteknek megfelelően a magyar Irányító Hatóság új elvárásként fogalmazta meg a támogatással kapcsolatban a kibocsátási értéket. Ennek – a természetes és jogi személyek esetén egyaránt – 6 000 és 25 000 EUR/év között kell lennie a kérelem beadásakor. Ez azt jelenti, hogy – ellentétben az előző időszakkal – a potenciális kedvezményezetteknek valamilyen üzleti eredményt már fel kell tudni mutatniuk, azaz nem lehetnek teljesen kezdő gazdálkodók. Ennek oka, hogy a támogatás odaítélésekor az előző programozási időszakhoz képest **hangsúlyosabban jelenik meg a gazdálkodás hosszú távú fenntarthatósága, mint támogatási szempont**. Amennyiben teljesíteni tudják ezt a feltételt és egyéb támogathatósági és jogosultsági kritériumnak is megfelelnek, úgy a kérelmezők jogosultak lehetnek a maximálisan elérhető támogatási összegre (40 000 EUR), amely a KSH adatai szerint megegyezik a négy évre vetített magyarországi bruttó átlagjövedelemmel.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

2 A fiatal gazdák támogatása az Amerikai Egyesült Államokban

Az EU Közös Agrárpolitikájának vonatkozásában az Amerikai Egyesült Államok általában ellenpéldaként jelenik meg, ugyanakkor a két gazdasági pólus között bizonyos párhuzamok is felállíthatóak. A központilag irányított kormányzati intézkedések azonban elsősorban visszatérítendő támogatásokkal párosulnak, amelyet kiegészít a nem kormányzati szervek aktív szerepvállalása.

2.1 Az amerikai fiatal gazdák helyzete

A 2012. évi mezőgazdasági összeírás eredményei alapján a teljes földterület hozzávetőleg 40,5%-a, azaz 914,5 millió hold állt mezőgazdasági hasznosítás alatt. Ez összesen **2,1 millió gazdaságot jelent, melyek átlagos mérete 434 hold (1072 hektár)**, területük medián értékeke pedig 80 hold. A mezőgazdasági termőterület (389,7 millió hold) és az állandó legelő terület (415,3 millió hold) a teljes mezőgazdasági terület megközelítőleg 88%-át teszi ki, míg a gazdaságok közel ¾ része rendelkezik valamilyen termőterülettel. Az Észak-Amerikai Ágazati Osztályozási Rendszer adatai alapján az egyes gazdaságok tevékenysége a növénytermesztés és az állattenyésztés tekintetében rendre 60%-40% arányban oszlik meg. A szakosodott gazdaságokban ugyanakkor a marhahús és az élő szarvasmarha, a gabona, valamint a ló képezte a legfőbb három árucikket

A **gazdaságok 86,7%-a családi gazdaságként** működik, melyek családi vagy egyéni gazdálkodói irányítás alatt állnak. A fennmaradó részt gazdasági szervezetek, szövetkezetek és egyéb szervezetek alkotják. Az irányítás kapcsán 10-ből 7 esetben a tulajdonos teljes mértékben saját maga irányít, ami a mezőgazdasági területek 36,8%-ánál jellemző. 2016 februárjában az Amerikai Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériuma 2015-re vonatkozóan a nettó teljes mezőgazdasági gazdálkodói bevételt 93,2 milliárd dollárra becsülte, mely 34, 9 milliárd dollárral marad el a 2014-es adattól. Továbbá ez az érték a tíz éves átlagos értéknél (101 milliárd dollár) is 7,8 milliárd dollárral kevesebb. A 2012-es mezőgazdasági összeírás adatai alapján 5,8% azon gazdaságok aránya, ahol csak és kizárólag mezőgazdasági tevékenység biztosítja a teljes bevételt.

A **dolgozó amerikai népesség hozzávetőleg 1%-a foglalkozik elsődlegesen mezőgazdasági tevékenységgel**. Minden negyedik gazdaság alkalmaz fizetett munkaerőt, így 2,74 millió főnek biztosítva munkát. Mindemellett a gazdaságok további 42%-ánál több, mint 2 millió fő fizetetlen munkaerőről is beszámoltak. Összességében a gazdaságok 93%-ában csupán egy vagy két fő látja el a vezetéssel kapcsolatos feladatokat. Ezen vezetők átlagéletkora 58,3 év. Az adat megfelel a növekvő átlagéletkor harmincéves trendjének. **A gazdaságot vezetők között 6% a 35 év alattiak aránya**, a 35-64 év közöttiek 61%-ot tesznek ki, míg a fő üzemvezetők harmada 65 éves vagy idősebb. Ugyanakkor a férfi-nő üzemvezetők közötti arány rendre 85%-15%. Az USDA definíciója szerint induló mezőgazdasági gazdálkodónak az tekinthető, aki maximum 10 éve végez gazdálkodói tevékenységet. A 2012-es gazdaságszerkezeti összeírás szerint 469 098 induló gazdálkodó volt, mely 22%-át tette ki az összes gazdaságnak, míg azon gazdaságok száma, ahol az elsődleges vezető szereplő maximum öt éve folytat gazdálkodói tevékenységet 226 670 (megközelítőleg 11%). Előbbiek között minden negyedik gazdálkodó fiatalabb 35 évnél. Új gazdálkodónak minősül életkorra való tekintet nélkül minden induló gazdálkodó, aki először kezd mezőgazdasági tevékenységbe, vagy kezd konzorciumi együttműködésbe olyan más gazdálkodókkal, akik szintén most kezdik, vagy már gyakorolják ezt a tevékenységet. Utóbbi esetben a konzorciumi együttműködés ideje nem tükrözi az együttműködők életkorát és szakmai tapasztalatát, ugyanakkor egy ilyen szervezet ugyanazokkal a piaci korlátokkal szembesül, mint az induló gazdálkodó.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

A fiatal gazdálkodók tehát nem szükségképpen új gazdálkodók és / vagy induló gazdálkodók, és ez fordítva is igaz. Ennek alapján az általuk támasztott igények is meglehetősen különbözhetnek. Az induló családi gazdaságok fő vezetőinek életkorát összehasonlítva a többi fő üzemvezető életkorával látható, hogy a legnagyobb arányt a 35-54 év közötti kategória képviseli (48%), ezt követi az 55-64 éves korcsoport, míg a legfiatalabb korosztály csupán 17%-ot tesz ki. Ez alátámasztja azt a feltételezést, mely szerint a fiatal életkor és az induló mezőgazdasági tevékenység nem szorosan összefüggő elemek. Bizonyos trendek alapján becsülhető, hogy a fiatal gazdák nagy része nem fő vezetőként jelenik meg a családi gazdaságban, hanem elsősorban az idősebb vezetők munkájának támogatását követően a későbbiekben veszik át a gazdaságot (tehát a szülők nyugdíjba vonulását követően válnak tényleges vezetővé). A képzettségi szint vonatkozásában a fő vezetők 65%-a rendelkezett érettségivel vagy valamilyen főiskolai végzettséggel, míg 28,3%-uk legalább főiskolai végzettségű.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

12. ábra: mezőgazdasági alapadatok az USA-ban

Az USA mezőgazdasága

gazdaságok száma: **2,1 millió**

átlagos birtokméret: **434 hold**

hasznosított földterület: **214 , 5 millió hold**

a szektor nominál jövedelme: **92,3 milliárd USD**

agrárágazati munkaerő: **1 millió főaz aktív népesség 1%-a**

55 év feletti üzemvezetők: **62,1% 1,3 millió gazda**

férfi-nő fiatal üzemvezetők aránya: **82,5%-17,5%**

35 év alatti üzemvezetők: **6%**

üzemi specializáció: növény: **59,5%** állat: **40,5%**

azon üzemvezetők aránya, ahol a mezőgazdaság kizárólagos jövedelemforrás: **~5,8%**

egy gazdaság sztenderd kibocsátása: **43 750 USD**

a gazdaságvezetők iskolai végzettsége: **29,1%** legfeljebb középfokú: **44,7%** legalább főiskolai: **28,3%**

13. ábra: Földterület hasznosítása az USA-ban

Földterület hasznosítása	millió hold	százalék
Szántóföldi növénytermesztés	389,7	42,6%
Állandó legelő	415,4	45,4%
Erdő	77,0	8,4%
Egyéb	32,5	3,6%
Összesen	**914,5**	**100,0%**

14. ábra: Az USA gazdaságok jogi formája

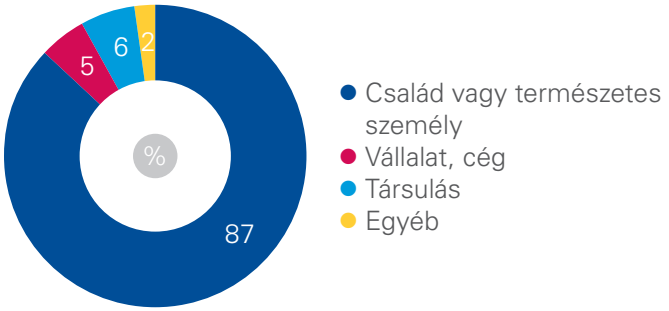

15. ábra: A vezető üzemirányítók életkori megoszlása a kezdő családi gazdaságokban és a gazdaságok egészében

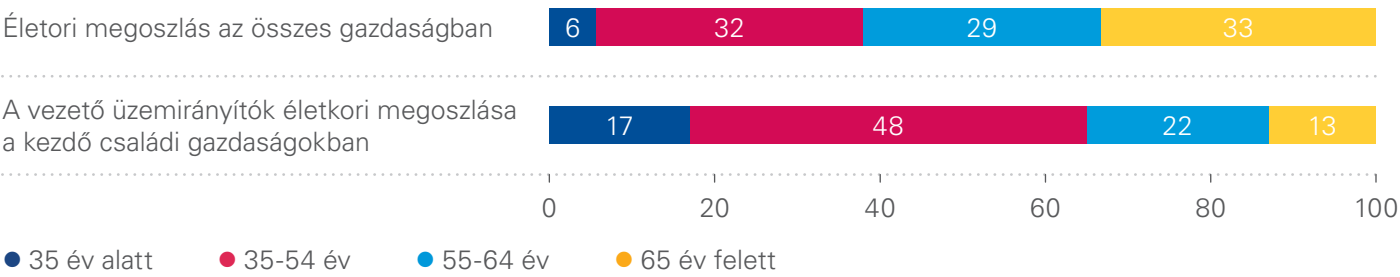

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

2.2 A fiatal gazdák igényei az USA-ban

A gazdatársadalom elöregedése mögötti okok egyike az idősebb gazdálkodók nyugdíjba vonulási trendjével van összefüggésben. A gyakorlatban a nyugdíjba vonulás határaként megjelenő 65 év nem mindig érvényesül, hiszen sokan úgy döntenek, hogy továbbra is folytatják a gazdálkodást. Tekintettel a versenyre és a piacgazdasági szabályokra, az **„idős gazdaságok" növekvő dominanciája az új és induló gazdaságok számának csökkenését eredményezi**, illetve visszaveti ezek fejlődését, megakadályozva, hogy egykor ezek az új generációs gazdaságok legyenek a rangidősek.

Az általános feltételezés szerint az eredményes működés és az üzleti siker nagyban korrelál a tapasztalattal és a vezető gazdálkodó korábbi szakmai eredményeivel. Amennyiben a gazdaságok (növénytermesztéssel és állattartással foglalkozók egyaránt) méretét és az egységükre eső földterületet tekintjük, úgy a több, mint 10 éve gazdálkodó üzemvezetők szerepe és jelentősége magasabb az értékesítés, a nettó bevételek, valamint a föld és az épületek holdonkénti becsült értéke szempontjából, mint az induló gazdálkodóké tekintet nélkül a vezető életkorára. Mindezek mellett a fiatalabb induló gazdálkodók üzemei jellemzően magasabb termelési értékkel bírnak, mint az idősebb életkorban lévő társaik. Mivel az Amerikai Egyesült Államokban a gazdaságok nagy része családi gazdaságként működik, a legcélravezetőbb módszer szerint az örökös már fiatalon, ifjú vezetőként részt vesz az egyes folyamatokban, az évek során tapasztalatot szerez, végül pedig a szülő nyugdíjba vonulásakor átveszi a gazdaság tényleges irányítását. A folyamat során így nem csak az érett fázisban lévő gazdálkodói egységet veszi át, hanem annak földterületeit, eszközállományát és piaci kapcsolatait, valamint az újonnan létrejövő start-up-ok kihívásaival sem kell szembesülnie. Mindemellett a szülő úgy is dönthet, hogy tanácsadóként továbbra is segíti az új vezető munkáját. Ugyanakkor sok gazdálkodónak nincs lehetősége örökösre hagyni a gazdaságot, így **sok esetben az új és induló gazdálkodóknak háttér nélkül kell elindítaniuk a gazdálkodást**.

A föld a legfontosabb erőforrás, melyre a mezőgazdasági tevékenység elindításakor támaszkodhat a gazdálkodó. Azontúl, hogy elengedhetetlen a termeléshez, a gazdálkodás központja is lehet, vagy jelzálog-biztosítékként is szolgálhat. Tekintettel arra, hogy a földterületek nagy része már a működésben lévő gazdaságok tulajdona (nagyobb részük olyan gazdálkodók elsődleges irányítása alatt áll, akik már több, mint 10 éve végeznek ilyen tevékenységet), az **elérhető földterületek nagysága erős korlátozó tényezőként jelenik meg** USA-szerte az új és induló gazdaságok számára. A befektetett és forgóeszközök (saját vagy kölcsön), illetve erőforrások szintén nélkülözhetetlenek a napi működéshez, melyek mellett egyéb járulékos költségek is felmerülhetnek. A kezdeti problémák után a gazdaság fenntartása, az eredményes és **hatékony működés biztosítása érdekében további erőfeszítések szükségesek, melyekhez az induló tőke és a stabil pénzügyi helyzet** elengedhetetlen. A fentiek együttesen elsődleges szükségletként nevesíthetőek. A **tapasztalatlanság, vagy a piaci üzleti kapcsolatok és az együttműködések hiánya** ugyanakkor ugyanúgy veszélyforrásként azonosítható, mely nem csak visszaveti a fejlődést, de csökkentheti a gazdaságirányító sikeres kockázatmegelőzési és kezelési pozíciót. Ahhoz, hogy a működés eredményes legyen, nem elegendő csupán a termelés, szükséges azonosítani a piaci igényeket is. A **marketing eszközök és a gazdálkodói együttműködések megfelelő kombinációja** nem csak a termékek piaci forgalmazásában nyújt segítséget, hanem a piaci pozíciót is erősíti, ami a terjeszkedés és növekedés alapját jelenti. Statisztikai kimutatások alapján a 10 évnél több ideje tevékenykedő gazdálkodókkal szemben az új és induló gazdálkodók tisztában vannak a diverzifikáció fontosságával, ugyanakkor kizárólag ez nem elegendő a tevékenységgel járó kockázatok kiküszöböléséhez. Ezen kockázatok a megfelelő biztosítékok megszerzésével és egyéb kockázatkezelési eszközök alkalmazásával kezelhetőek. Tanulmányok rámutattak, hogy induló gazdaságok kisebb valószínűséggel vesznek részt a szövetségi terménybiztosítási programokban. A **földterületek kapcsán sok családi vállalkozás gazdaságilag sebezhető helyzetben van**. Másrészt különösen a tőke- és munkaintenzív ágazatok (pl. kertészet, halászat) jelentős nagyságú pénzügyi befektetést és magasabb arányú forgóeszköz állományt igényelnek. A biogazdálkodás ugyan képes a speciális igények kiszolgálására, azonban kisebb hozamot eredményez, melyekhez mindemellett magasabb beszerzési ár és alternatív költség is párosul.

16. ábra: A fiatal és kezdő gazdák igényei az USA-ban

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

2.3 Az érintettek szerepe és felelősségi köre

Az Amerikai Egyesült Államokban meglehetősen sok szervezet törekszik arra, hogy az új és induló, valamint fiatal gazdálkodók igényeire válaszolva segítse azok tevékenységét. A következőkben bemutatjuk azokat az érintetteket, amelyek a fenti gazdálkodók ágazati belépésének, vállalkozásindításának, illetve eredményes és hatékony működésének segítésében szerepet játszanak.

17. ábra: A fiatal gazdák támogatásában érintett csoportok az USA-ban

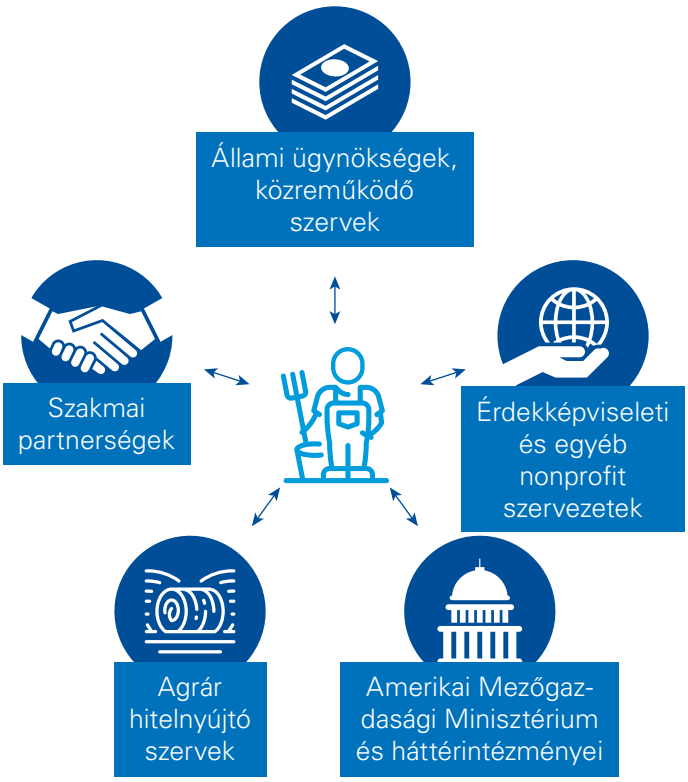

2.3.1 A Mezőgazdasági Minisztérium és háttérintézményei

A Minisztérium (USDA) egyik kitűzött célja, hogy elősegítse a mezőgazdasági gazdálkodók következő generációinak földhöz jutását, új piacok létrehozását, a területek védelmére irányuló lehetőségek kiterjesztését, biztosítson hathatós kockázatkezelési eszközöket, továbbá növelje az egyes minisztériumi és kapcsolódó szervezeti egységek minél nagyobb arányú elérhetőségét, és az ezek által biztosított programokhoz való hozzáférést, szakmai támogatást és oktatást.

Mezőgazdasági Ügynökség (Farm Service Agency)

Felelősségi körébe tartoznak a különböző állami finanszírozású árucikkek támogatásán kívül egyéb programok. Mindezen prioritások mellett az ügynökség hiteleket és hitelgaranciát is nyújt olyan induló gazdálkodóknak, akiket kereskedelmi banki hitelezők nem támogatnak. Ennek megfelelően az ügynökség elsődleges célja az induló gazdálkodók sikeres és fenntartható működésének biztosítása.

Vidékfejlesztési Hivatal

Hiteleket, hitelgaranciákat és egyéb támogatásokat biztosít annak érdekében, hogy hozzájáruljon a gazdálkodás alapvető elemeinek (pl. ingatlanszerzés, gazdasági fejlesztés, elektromos és telekommunikációs infrastruktúra) biztosításához. A Vidékfejlesztési Hivatalt három ügynökség alkotja, melyek egyike a Vidéki Szervezeti Együttműködések Szolgálata. A szervezet különböző támogatási formákon keresztül a vidéki szervezetek fejlesztését segíti elő, többek között az ún. Hozzáadott Érték Teremtő Támogatással.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International") a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Nemzeti Erőforrás-védelmi Szolgálat (Natural Resources Conservation Service)

Szakmai és pénzügyi segítséget nyújt annak érdekében, hogy az amerikai gazdálkodók megőrzési támogatásokban való önkéntes részvételét és a végrehajtás eredményességét elősegítse. Mindemellett felügyeli a Mezőgazdasági Irányítás Támogatási Programot, a Megőrzési és Védelmi Programot, az Átalakulás Ösztönző Programot, illetve a Környezeti Minőségösztönző Programot és számos más egyéb programot.

Mezőgazdasági Marketing Szolgálat

Olyan támogatási programok felügyeletét valósítja meg, melyek mind hazai, mind nemzetközi szintű marketing lehetőségeket biztosítanak az amerikai élelmiszergyártók, szálas és rostnövények, illetve termények előállítói számára. A támogatások legtöbbje alapanyag-specifikus támogatásként jelenik meg. Mindemellett a szervezet felügyelete alá tartozik többek között a Nemzeti Organikus Termelés Program, a Tudomány és Technológia Program, illetve a Szállítás és Marketing program.

Kockázatkezelési Ügynökség

Az ügynökség elsődleges célja támogatni, megismertetni és szabályozni azokat az irányítási megoldásokat, melyek révén az amerikai mezőgazdasági termelők megőrizhetik, és növelhetik gazdasági stabilitásukat. Ehhez kapcsolódóan az ügynökség több mint százféle termény vonatkozásában alakított ki biztosítási opciókat.

2.3.2 Egyéb kormányzati szervek

Állami helyhatóságok, Állami Ügynökségek és Pénzügyi Közreműködő Szervezetek

Amellett, hogy ezek a szervezetek a már meglévő családi gazdaságok és agrárprofillal rendelkező szervezetek számára adnak tanácsokat, kialakítottak olyan egyedi programokat, melyek az ügynökségek által regisztrált induló és kezdő gazdálkodók számára nyújtanak segítséget a végrehajtással kapcsolatos kérdésekben. A Pénzügyi Közreműködő Szervezetek a működés szintjén felmerülő végrehajtási kérdésekben érintettek. Ebben a tekintetben nem különböznek az Európai Unió végrehajtási rendszerében megjelenő Kifizető Ügynökségektől.

Állami Mezőgazdasági Pénzügyi Programok Nemzeti Tanácsa

Azzal a céllal alakult, hogy összefogja az egyes államok mezőgazdasági pénzügyi programjait. A szervezet informális szereppel bír. A kérdéses ügyek rendezését a tagok által megválasztott igazgatótanács látja el, mely a továbbiakban tájékoztatja a tagokat az országszerte az államok által kialakított különböző pénzügyi támogatási programokról és az aktuális pénzügyi szabályozásokról a mezőgazdasági gazdálkodásra vonatkozóan. A szervezet mindezek mellett a vidéki gazdaságfejlesztési programok támogatásában és megismertetésében is szerepet játszik.

2.3.3 Hitelnyújtó szervek

Hitelnyújtó és tőkét biztosító szervezetek és magánszemélyek

Mind a profitorientált, mind a nonprofit kölcsönnyújtók fontos szerepet játszanak a fiatal, valamint az új és induló gazdálkodók vonatkozásában. Az amerikai hitelpiacon jelenlévő kereskedelmi bankok és pénzügyi szervezetek mellett 1976 ún. mezőgazdasági bank jelenik meg, melyek kifejezetten a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő szereplők számára szóló hitelnyújtásra specializálódtak. A fentiek mellett a nonprofit kölcsönnyújtók, a befektetési alapkezelők és a magánjellegű közösségi kezdeményezéseken keresztül megvalósuló magánbefektetések is jelentős hatású lehetőségek az új és induló gazdálkodók számára.

Farm Hitelszövetkezeti Rendszer (Farm Credit System)

A hitelezői rendszer egyesületekből álló együttműködési struktúrája markánsan elkülönül más kölcsönbiztosítóktól. Ezek az egyesületek rövid, közép és hosszú távú hiteleket nyújtanak a működési, eszköz- vagy földszerzési célokra vagy egyéb igényekre, mely hitelek alacsonyabb kamattal rendelkeznek, mint piaci alapú versenytársaik.
Az egyesületek mindemellett a kölcsönt igénylők részére bizonyos piaci folyamatok és marketing tevékenységek, vagy vidéki lakosok lakhatásának kapcsán, illetve a mezőgazdasági üzemhez kapcsolódó egyéb üzletviteli esetekben is nyújtanak hitelt. Minden egyes egymástól független hitelt nyújtó egyesület a hitelező közös tulajdonában van, amennyiben a gazdálkodó kölcsönt vesz fel, maga is résztulajdonossá válik.

2.3.4 Partnerségek

Amerikai Termőföldvédelmi Alap és Termőföld Információs Központ (American Farmland Trust)

Az alap elsődleges célja a földterületek védelme, a megbízható gazdálkodói gyakorlatok megismertetése és terjesztése és a gazdálkodók ágazatban tartása. Emellett erősen törekszik arra, hogy a gazdálkodók részére környezettudatos megoldásokat biztosító erőforrásokat juttasson, segítse a gazdálkodó nyugdíjba vonulása után a meglévő gazdaság földterületének továbbadását, az új gazdálkodók ágazati belépését és elindulását. Állami szinten képviseli és érvényre juttatja továbbá a családi gazdálkodók és gazdaságok érdekeit, csakúgy, mint a női földtulajdonosokat.

A Termőföld Információs Központ az előbbi alap egyik programja, melynek elsődleges feladata az információnyújtás, pl. földkínálati statisztikák formájában. Ezen kívül javaslatot tesz a törvénytervezetekre, ajánlásokat fogalmaz meg a mezőgazdasági földterületek védelmével foglalkozó más szervezetek részére, illetve biztosítja a képzéshez szükséges erőforrásokat.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Fiatal Gazdák Országos Koalíciója

Egyrészt a gazdálkodók, másrészt a fogyasztók csoportjainak együttműködéseként olyan eljárások és elvek kialakítását támogatja, amelyek a fiatal és független gazdálkodók tevékenységének fennmaradását segítik. A koalíció érdekérvényesítési és tevékenységi területe kiterjed a független családi gazdaságokra, a fenntartható gazdálkodási eljárásokra, a gazdálkodók anyagilag méltányos földszerzésének támogatására, a méltányos munkaerő-felhasználási gyakorlatokra, a gazdálkodók egymás közötti tréningjeire, a gazdálkodók közötti együttműködésekre, illetve megannyi egyéb hasonló eljárásra.

Fiatal Gazdák Országos Képzési Egyesülete

Az egyesület célként tűzte ki, hogy a mezőgazdaság által biztosított lehetőségek megismertetésével és ezek megértésének elősegítésével támogatást nyújtson a gazdálkodó következő generációi számára. Az egyesület tevékenysége megjelenik mind az országos, mind a szövetségi és a helyi szinteken is. A részvételre minden, a téma iránt nyitott és érdeklődő számára lehetőség nyílik.

Amerika Jövőbeli Gazdálkodói
(Future Farmers of America)

Egy iskolapadon kívüli programokat kínáló szervezet azon tanulók és hallgatók számára, akik érdeklődnek a mezőgazdaság és a vezetői szerepek iránt. A szervezet a mezőgazdaság minden területét lefedi, kezdve a termelési eljárásoktól a mezőgazdasági üzleti kérdéseken át egészen a biotechnológiáig, a marketing és az élelmiszergyártás területéig. A szövetségi egyesületekből álló szervezet programjait szponzori támogatásokból és magánszemélyek adományaiból fedezi mind az országos, mind az állami és a helyi szinteken. A tagok mindemellett éves tagdíjat fizetnek.

4-H

Az Amerikai Egyesült Államok legnagyobb ifjúságfejlesztő szervezete. A legnagyobb államilag támogatott egyetemek Együttműködések Kiterjesztési Rendszerének ifjúságfejlesztő programjaként több mint 110 egyetemmel áll kapcsolatban a fiatalok mentorálásának érdekében. Az egyes programokban felnőtt önkéntesek és mentorok segítik a fiatalokat. A szervezet a szükséges finanszírozási összeg kapcsán magánszemélyek, vállalkozások és befektetési alapok hozzájárulást veszi igénybe.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

2.4 A támogatási gyakorlat az Amerikai Egyesült Államokban

Az alábbiakban bemutatjuk az új és induló gazdálkodók által támasztott igények kezelésére kialakított válaszlépéseket az Amerikai Egyesült Államokban. A legfőbb jogszabályi hivatkozások mellett a releváns kormányzati intézkedéseket, támogatási lehetőségeket emeljük ki, illetve az adott intézkedéshez leginkább hasonló Közös Agrárpolitikai aspektusról is említést teszünk.

2.4.1 Jogszabályokba foglalt ösztönzők

Az Amerikai Egyesült Államokban a mezőgazdasági törvény az elsődleges mezőgazdaság és élelmiszeri szabályozásra vonatkozó eszköz a szövetségi kormány kezében. Ez az alapvető törvényi szabályozó a támogatási programok és intézkedések kapcsán, melyeket az Mezőgazdasági Hivatal az új és induló gazdálkodók esetén irányít és ellenőriz. A **2014-es mezőgazdasági törvény egészen 2018-ig terjedően megalapozza a gazdaságok támogatásának programjait**. A törvény kiemelten segíti a kezdő gazdálkodók fejlődését, szinte minden pontja hivatkozik a kezdő gazdálkodók támogatására, többek között nevesíti a gazdálkodók következő generációi számára irányuló földterület-átadást. A törvény előirányozza a Kezdő Gazdálkodók Fejlesztési Programját, valamint bővíti azon termelők körét, akik fiatal gazdálkodóként részesülhetnek a Mezőgazdasági Minisztérium Mezőgazdasági Ügynökség által irányított Közvetlen Gazdaságvásárlási Kölcsön programjában.

Az agrártörvény újraértelmez és módosít bizonyos vidékfejlesztési és támogatói programokat, valamint újabb támogatási formákat nevesít, melyek a **vidéki infrastruktúra fejlesztését, gazdaságfejlesztést, telekommunikáció-fejlesztést** és egyéb programokat fednek le. Mindemellett egyéb programok finanszírozási összegét is említi a törvény, ilyenek a Hozzáadott-értékű Mezőgazdasági Termékek Támogatása, vidékfejlesztési hitelnyújtás és a Mikrovállalkozásokat Segítő Program. A Gazdálkodói Piacok és Helyi Élelmiszer Piacok Promóciós Program pedig a gazdálkodók helyi piacokra jutását segíti.

A **mezőgazdasági kutatás finanszírozási kereteinek újraértelmezése** is szerepel a törvényben, valamint egyéb előirányzatokat is megfogalmaz az együttműködéssel megvalósuló kutatások, a kiterjesztés, illetve a mezőgazdasági továbbképzési programok támogatása érdekében a 2018-as pénzügyi évig terjedően. Az Induló Gazdálkodók Fejlesztési Programban a 2014-2018-as időszakra vonatkozóan a törvény újrafogalmazza és 100 millió dollárra emeli a finanszírozást. Ez a 2008-as induló finanszírozási összeghez viszonyítva 33%-os emelkedést jelent.

A **terménybiztosítási programok rendszere nagy múltra tekint vissza** az USA történetében. A Szövetségi Terménybiztosítási Programban több mint százfajta támogatott terményfajta kapcsán érhetőek el biztosítások, melyeket a gazdálkodó a termőföldön keletkezett veszteségek ellen vesznek igénybe. Az ökológiai gazdálkodásban alkalmazott fajokra a biztosítás arányban áll az ökológiai fajok kereskedelmi árával.

2.4.2 Hitelek és egyéb vissza nem térítendő támogatások

Tekintettel arra, hogy a földterület szűk keresztmetszetet jelent a gazdálkodásban, számos hitelprogram kifejezetten a tulajdonszerzésre irányul. Ezen kívül a működési hitelek ugyanúgy részét képezik az mezőgazdasági gazdaságok hitelportfóliójának a szükséges tőke folyamatos biztosítása érdekében, akár a napi szintű működés biztosításáról, akár az üzletfejlesztés vagy a hozzáadott-érték növeléséről legyen szó.

A Mezőgazdasági Ügynökség által nyújtott hitelek

A Mezőgazdasági Ügynökség az elsődleges országos ügynökség, amely hiteleket és hitelgaranciákat nyújt olyan kezdő gazdálkodók részére, akik a kereskedelmi hitelintézetektől nem kapnak hitelt. Az ügynökség minden egyes pénzügy év vonatkozásában a közvetlen, a garantált mezőgazdasági üzemi **tulajdonszerzési, valamint működési hitelkeretének összegéből bizonyos részt kifejezetten a kezdő gazdálkodók részére különít el**. Az ügynökség definíciója szerint kezdő gazdálkodónak minősül az a magánszemély vagy jogi személy, aki maximum 10 éve vezeti a gazdaságát; folyamatosan részt vesz az irányításban; és birtokolt mezőgazdasági területe nem nagyobb mint a fekvés szerinti tartomány átlagos földterületének 30%-a. A hitelek csoportosíthatóak tulajdonszerzési hitelekre és működési hitelekre, és közvetlen hitel vagy hitelgarancia formájában nyújthatóak.

Farm Hitelszövetkezeti Rendszer

A Farm Hitelszövetkezeti Rendszerről (FHR) szóló törvény értelmében minden szövetségi földterülettel foglalkozó bankegyesület és termelési hitellel foglalkozó egyesület kötelezett egy olyan program kidolgozására, mely a fiatal (35 éves vagy fiatalabb), kezdő (10 vagy annál kevesebb éve gazdálkodik) és kisméretű (bruttó éves értékesítési bevétele kevesebb, mint 250 000 dollár) gazdák részére nyújtott megbízható és konstruktív hitelekre és egyéb szolgáltatásokra irányul.

Ezen programok esetén a **hitelnyújtók alacsonyabb kamatot, hosszabb visszafizetési időszakot és kevésbé szigorú aláírói követelményeket fogalmazhatnak meg** az ügyfelek részére. A hitel minősítési és ügyintézési folyamata meglehetősen egyszerűsített módon zajlik: az üzleti terv mélyreható és szigorú vizsgálata helyett egy pontozási rendszerben. Az egyes hitelegyesületek más-más szempontok szerint, de hozzávetőleg 65 kérdés alapján kalkulált végső pontszám alapján határozzák meg a gazdálkodó

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

jogosultságát. Amennyiben a hitel összege 250 000 dollárnál kevesebb, úgy nincsen szükség üzleti tervre. A fiatal gazdák által kérelmezett hitelek nagyága általában ezen összegkorlát alá esik, így esetükben ez az eljárás alkalmazandó. Amennyiben a pontszám alapján a gazdálkodó nem jogosult hitelre, még összeállíthat egy üzleti tervet, bizonyítva ezzel a hitelképességét. A rendszer sajátos finanszírozási szerkezetéből fakadóan sokkal rugalmasabb megoldásokat biztosít a tulajdonos-kölcsönigénylő részére, mindezek mellett pedig a gazdálkodó és az egyesület közötti napi szintű kapcsolattartás révén specifikusan tud válaszolni a gazdálkodó által támasztott sajátos igényekre.

Tekintettel arra, hogy az EU által az elmúlt évtizedekben kialakított támogatási rendszer elsősorban nem visszatérítendő támogatási rendszerként működött, így a hitelügyletekkel való párhuzamba állítás nem igazán lehetséges. Ugyanakkor az FHR egyesületek által alkalmazott egyszerűsített pontozási rendszer logikája hasonlít az EU által 2015-ben az EMGA közvetlen kifizetés keretében bevezetett **kistermelői átalánytámogatás egyszerűsített kérelmezési rendszeréhez**.

Állami programok

A legtöbb állam a Mezőgazdasági Minisztérium által nyújtott szövetségi programokhoz hasonlóan rendelkezik mezőgazdasági finanszírozási programokkal, és az egyes államok különböző programokat működtetnek a kezdő gazdák támogatására. Ezek a programok az alacsony kamatozású kölcsönöktől és a fiatal gazdák adókedvezményein át egészen az ösztöndíjakig terjednek. Az **Agrár Kötvény Programok** egyike a legelterjedtebb kezdő gazdálkodó programoknak, melyeket alapvetően az adott állam mezőgazdasági jogszabálya tartalmaz. Ezeken a programokon keresztül az egyes államok a kezdő, elsőként elinduló gazdák részére kívánnak **segítséget nyújtani a földterület szerzésében, eszköz-beszerzésben, épületek és tenyészállomány beszerzésében, mégpedig csökkentett kamatokon keresztül**. Az agrárkötvény programokban az adott állam olyan kötvényt bocsát ki, amelynek megvásárlásával a kölcsönadó mentesül a kamatjövedelmet terhelő adó megfizetése alól, ha kezdő gazdák részére folyósít kölcsönt.

Fiatal Gazda Támogatási Programok vissza nem térítendő támogatást nyújtanak beruházási projektek esetében a támogatást elnyert kedvezményezettek számára. A jelentkezés minden évben kétszer lehetséges és elérhető bárki számára, aki minimum 18, maximum 45 éves. A program már a kezdetek óta nagy versenyt generált, ennek megfelelően egy igazgatótanács dönt a támogatott kérelmekről és ezek finanszírozásáról. A döntéshozatal folyamán fontos szempont a fiatal gazdák által irányított mezőgazdasági vállalkozások számának növelése. A támogatási intenzitás 50%, amely azt jelenti, hogy a kedvezményezettnek a megítélt összeggel megegyező vagy annál nagyobb összeget kell fektetnie a beruházásba, majd a projektköltségek 50%-át az állam visszatéríti az ügyfél részére az ügyfél által benyújtott kifizetési kérelem alapján.

A Fiatal Gazda Támogatási Programok **hasonlóságot mutatnak az EU által a fiatal gazdák elindulását segítő támogatással**, valamint a szintén ezen csoport számára az **EMVA vidékfejlesztési támogatások között megjelenő beruházási projektekkel**. Amíg az EU fiatal gazdák elindulását segítő támogatása egyszeri lehetőségként jelentkezik és ilyen szempontból különbözik az USA-ban alkalmazott eljárásoktól, EMVA-ból támogatott beruházási projektje egyszerre több is lehet a fiatal gazda kedvezményezettnek, amennyiben kellő önerővel rendelkezik. Nagy hasonlóság figyelhető meg továbbá az USA-beli Pénzügyi Közreműködő Szervezetek és az Unió Közös Agrárpolitikájának végrehajtásában közreműködő Kifizető Ügynökségek között.

Hitelszerzés és támogatások a magánszektor által

Amennyiben egy fiatal gazdálkodó jól megalapozott és kivitelezhető üzleti tervvel rendelkezik és megfelel a jogosultsági kritériumoknak, úgy logikus választás egy kereskedelmi banktól hitelt felvenni. A legnagyobb **mezőgazdasági bankok különféle futamidejű, és célú hitelt nyújtanak**.

További opció lehet olyan **nonprofit vállalatoktól kölcsönt igényelni**, amelyek közvetlenül bocsátanak rendelkezésre tőkét, vagy segítenek a finanszírozás hátterének megteremtésében. Ennek szemléletes példája a „Répa Projekt" (Carrot Project), mely egy Sommerville-i (MA állam) nonprofit szervezet kezdeményezése annak érdekében, hogy a fiatal gazdák számára kölcsönprogramokat szervezzen, ezzel segítve tevékenységüket. Emellett alternatív lehetőségként jelenik meg a legújabb trend **a „crowd-sourcing" típusú közösségi finanszírozás**.

Habár az EU-ban még kevésbé elterjedt, a **magánszektortól érkező kölcsönök** ott is hasonló feltételekkel érhetőek el, mint az USA-ban, a nonprofit kölcsönzésnek és a közösségi szerveződésnek kétségkívül nagyobb kultúrája van ugyanakkor az USA-ban.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Megőrzési és Védelmi Programok

A Megőrzési és Védelmi Programok **a földterület minőségének és nagyságának megőrzését helyezik előtérbe**, így hosszú távon segítik a fiatal, új, és kezdő gazdák földhöz jutását. A **Nemzeti Erőforrás-védelmi Szolgálat programjai** közel 90%-ban támogatják az eljárások végrehajtásához kapcsolódóan felmerülő költségeket, valamint közel 50%-os mértékű előleget is biztosítanak a különböző anyagok beszerzéséhez az új és kezdő gazdálkodók segítésére. A **Környezeti Minőségösztönző Program** pénzügyi és szakmai segítséget nyújt olyan gazdálkodók részére, akik megőrzésre irányuló gyakorlatokat alakítanak ki a különböző természeti erőforrásokkal összefüggően a mezőgazdasági területeken és a nem ipari hasznosítású erdőterületeken. A kifizetési rátákat évenként határozzák meg és támogatói szerződésben rögzítik. A jelentkezésekre nyitva álló idő államonként változó. A 2014. február 7-e után kötött szerződések kifizetései nem haladhatják meg a 450 000 dollárt a teljes 2014-2018-as időszak vonatkozásában.

Az USA erőforrás-megőrzési programjaiból folyósított emelt összegű támogatások bizonyos mértékben hasonlóak az uniós forrásokból a fiatal gazdák részére nagyobb társfinanszírozási aránnyal elérhető olyan beruházási projektekhez, melyek célja biztosítani a **környezeti, állategészségügyi és higiéniai uniós előírásoknak való megfelelést**. A top-up jellegű kifizetés további jellegzetessége az EMGA fiatal gazda támogatásnak, ahol is a támogatott területnek meg kell felelnie bizonyos termőföldvédelmi minimumkövetelményeknek, valamint a **Kölcsönös Megfeleltetés alá eső kritériumok** mentén kell gazdálkodni. Az EU-ban ugyanakkor a közvetlen kifizetéseket nem e feltételek betartásáért kapja a gazda, hanem ezeknek csak egyfajta szabályozói szerepe van, hiszen a fenti kritériumoknak történő nem megfelelés a teljes támogatási jogosultság visszavonásával járhat. A **zöldítés közvetlen támogatás** (EMGA) és az **Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések** (EMVA) szorosabban kötődnek az erőforrás-védelemhez, bár ezek kevésbé közvetlenül érintik az induló gazdákat. Mindezek mellett a fiatal gazdák többletpontokat realizálhatnak az Agrár-környeztgazdálkodási kifizetésekre történő jelentkezéskor, ha a tagállam irányító hatósága így dönt.

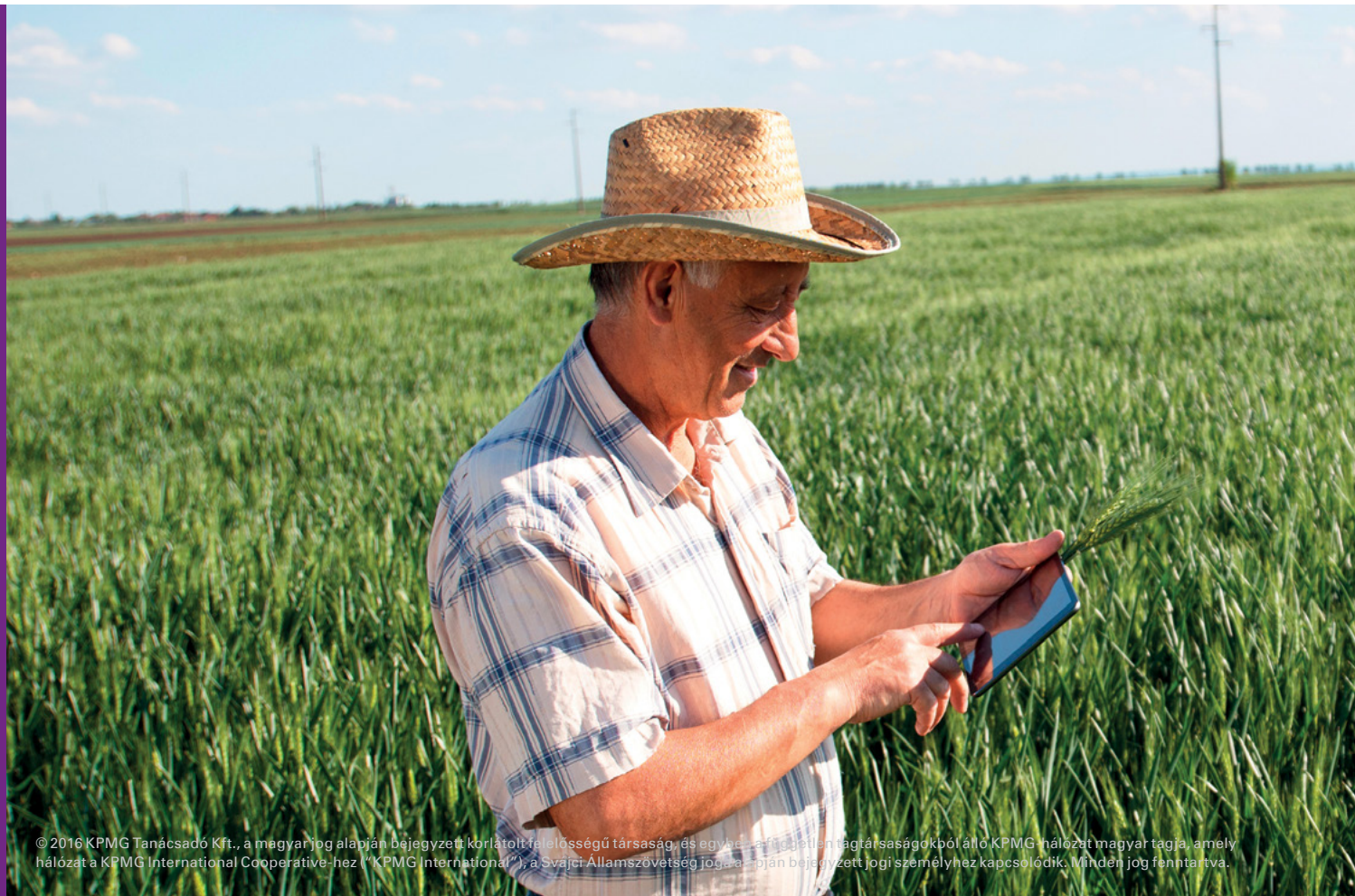

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egymástól független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

2.4.3 A nyugdíjba vonulóktól az új generációk felé

A 2008-ban bevezetett **Átalakulás Ösztönző program célja a nyugdíjba vonuló gazdálkodók földterületeinek átadása a következő generációk számára**. A jogosult gazdálkodók körét a már nyugdíjba vonult, vagy a Megőrzési és Védelmi programhoz kapcsolódó szerződésük lejárata utáni egy éven belül nyugdíjba vonuló gazdálkodók alkotják. Amennyiben a nyugdíjba vonuló gazdálkodó vállalja, hogy a területet egy kezdő gazdálkodó („támogatott személy") részére adja át, úgy további két évig jogosult nyugdíj kifizetésekre. Fontos kitétel, hogy a nyugdíjba vonuló nem lehet a támogatott gazdálkodó családtagja, a támogatott gazdálkodónak pedig kötelessége egy megőrzési tervet készíteni.

Az Átalakulást Ösztönző Program beavatkozási logikája mentén jelentős hasonlóságokat mutat a **Gazdálkodók korai nyugdíjba vonulását támogató** uniós támogatással a 2007-2013-as időszakra vonatkozóan, bár utóbbit megőrzési kötelezettség nélkül lehetett igénybe venni.

2.4.4 Terménybiztosítás

2014-től kezdődően a **Szövetségi Terménybiztosítási Program** különböző előnyöket biztosít az új és kezdő gazdálkodók számára, ezzel segítve elindulásukat. A kedvezményezetti kör definíciója kapcsán elmondható, hogy általánosan a kezdő gazdálkodó a maximum 10 éve tevékenykedő gazdálkodót jelenti ugyan, a fenti biztosítási program esetén ezt öt évben maximálták. Továbbá a jogosult gazdálkodónak természetes személynek kell lennie. Jogi személy csak abban az esetben részesülhet támogatásban, ha megfelel a speciális követelményeknek (amennyiben az összes meghatározó – 10% vagy több – pénzügyi befolyással bíró tag egyenként is jogosult lenne fiatal gazdálkodóként). Ez a megkötés hasonló az EU Közös Agrárpolitikájában megfogalmazott elvekhez. A jogosult új és kezdő gazdálkodók **10%-os biztosítási díjcsökkentésben részesülnek**, és a körülbelül 300 dolláros **eljárási díj fizetése nélkül elérhetők számukra a katasztrófaesemény eseti kártérítések**. Mindemellett a helyettesítő Hozam Kiigazításban **megemelt értéken számítják be a terményeiket**. Ez az eszköz lehetővé teszi a biztosított káresemény következtében realizált alacsony hozam idején a hozamkorrekciót, aminek mértéke 60%-ról 80%-ra emelkedik, ha a biztosított fiatal gazda. További előnyök közé tartozik még az ügynökség honlapjáról keresztül elérhető eszközök használata, így a hozzáférés a gazdálkodói idősoros adatokhoz.

A biztosítások igénybevételének ösztönzését célzó támogatási eszközök Amerikai Egyesült Államokbeli rendszere párhuzamban áll az Európai Unióban alkalmazott, egykori **EMGA Mezőgazdasági biztosítási díj** jogcímével, mely 2014-ig volt elérhető. Szintén megfeleltethető ugyanakkor az **EMVA-ból finanszírozott új kockázatkezelési intézkedéseknek**. Ahogyan azt a korábbiakban bemutattuk, az intézkedés elsősorban a termény, az állatállomány és a növényzet kapcsán nyújt biztosítást, valamint támogatja a kölcsönalapok és jövedelemstabilizáló eszközök alkalmazását a biztosítási díjakhoz való hozzájárulás révén, mely a hátrányos kimenetelű események pénzügyi kompenzációját is segíti. Mivel ezekben a fiatal és idősebb gazdálkodók ugyanúgy részt vehetnek, az uniós szintű kedvező megkülönböztetés esetükben nem érvényesül az intézkedés kapcsán.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

2.4.5 Képzéshez és tudástranszferhez nyújtott támogatások

Új és kezdő gazdálkodók képzésének támogatása

Annak érdekében, hogy az új és kezdő gazdálkodók minél többrétűbb ismereteket szerezzenek, nem csak a Mezőgazdasági Minisztérium és háttérintézményei adnak információt és támogatást, de egyéb más szervezetek is biztosítanak a **mezőgazdasági üzletviteli tevékenységekhez kapcsolódó, valamint szakmai és menedzsment képzéseket**. Többek között szemináriumokat, előadásokat, tanácsadást, egyszerűsített felvételi eljárást, vagy kedvezményes árú tanfolyamokat kínálnak, nyílt napokat szerveznek.

Ezen felül a különböző állami programok közvetlen vagy közvetett ösztönzőkkel segítik az új és induló gazdálkodók képzését, elősegítve ezzel üzleti sikerességüket. Példaként említhető a Minnesotai Mezőgazdasági Minisztérium által indított „Kezdő Gazdálkodók Pénzgazdálkodási Ösztöndíj" programja, mely 50%-os mértékben támogatja a kezdő gazdálkodók üzleti és menedzsment képzésének költségeit, közvetlen támogatás formájában. Bizonyos esetekben, amikor a gazdálkodók hitelért folyamodnak, kötelező különböző pénzügyi menedzsment képzéseken részt venniük a jóváhagyás után, egy megadott időszakon belül, melynek ellentételezéseként adóvisszatérítést kaphatnak. Mindezek mellett a képzéseken való részvétel pozitívan befolyásolja a gazdálkodó kapott pontszámát, hiszen a kurzus elvégzése többletpontot eredményez, így növeli a pozitív támogatói döntés valószínűségét.

A képzők támogatása az Induló Gazdálkodók Fejlesztése Program keretében

A Nemzeti Élelmiszer és Mezőgazdasági Intézet által felügyelt **Induló Gazdálkodók Fejlesztése Program** olyan szervezetek számára nyújt támogatást, melyek az **új és kezdő gazdálkodók számára képzéseket, tanfolyamokat és szakmai segítséget nyújtanak** a termelési, marketing, üzletvezetési, jogi, és egyéb kérdések kapcsán, melyek kiemelt fontosságúak a sikeres működéshez. Ennek értelmében a képző intézmények és egyéb szervezetek részesülnek közvetlen, nem visszatérítendő pénzügyi támogatásban oktatási projektjeik végrehajtásához, a végső kedvezményezett mégis a képzésben részesülő gazdálkodó.

Az uniós támogatások kapcsán a vidékfejlesztési támogatások között megjelenő **tudásátadási és a gazdálkodók kötelező képzésére és készségfejlesztésére irányuló, bemutató üzemi és egyéb információs programok** mutatnak jelentős hasonlóságot az Egyesült Államokban alkalmazott eljárásokkal. Amíg a 2007-2013-as időszakban a gazdálkodók képzése a költségtérítésen keresztüli közvetlen támogatásokban jelent meg, addig a jelenlegi programozási időszakban az EMVA-ból finanszírozott támogatások inkább a képzők képzésére irányulnak.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

2.4.6 Pénzügyi és szakmai segítségnyújtás a piacra lépéshez

Hozzáadott-érték Teremtő Támogatás

A Vidéki Szervezeti Együttműködések Szolgálata és ennek irodáin keresztül a Vidékfejlesztési Hivatal finanszírozási támogatást nyújt azon gazdálkodók részére, akik termékeik további feldolgozásával, vagy más termelőkkel együttműködve kívánják bővíteni piaci lehetőségeiket. Ezek között a Hozzáadott-érték Teremtő Támogatás a **gazdálkodók magasabb hozzáadott-érték teremtő vagy marketing tevékenységekben való részvételét segítik**. A támogatási összeg a hozzáadott-érték teremtő tevékenységek kapcsán felmerülő tervezési vagy működő tőke költségekre fordítható, mely tevékenységek lényeges mezőgazdasági versenyelőnyt biztosítanak a fiatal gazdálkodó részére. A támogatás országos léptékű versenyhelyzetet teremt, melyben a kezdő gazdálkodókat többletpontok hozzáadásával részesítik előnyben. Mindezek mellett a programok alapjának közel 10%-át a Kezdő és Szociálisan Hátrányos Helyzetű Gazdálkodók támogatását szolgáló projektekre különítik el. A jelentkezési felhívást évente közzéteszik a Szövetségi Közlönyben. A maximális támogatási összeg 75 000 dollár a tervezési támogatások, míg 250 000 dollár a működési támogatások esetén. A támogatási intenzitás 50%-os.

A Hozzáadott-érték Teremtő Támogatások mind beavatkozási logikájukban, mind végrehajtásukban megfeleltethetőek az uniós vidéki vállalkozások fejlesztési támogatására irányuló intézkedéseknek. Több ponton még a specifikus feltételekben is egyezőséget találunk. A 2014-2020-as időszakban az EMVA-alapból egy meghatározott százaléknyi összeget a **promóciót és a marketing tevékenységeket szolgáló támogatásokra** kell fordítania. Továbbá az EMGA-alap bizonyos piaci intézkedései is a termékek marketingjére irányulnak, amik testet ölthetnek mind bel-, mind külpiaci (pl. harmadik országok felé irányuló borpromóció) intézkedésekben.

2.4.7 A legfiatalabb generációk támogatása

A legfiatalabb generáció agrárképzése

Annak érdekében, hogy a legfiatalabbakat érdekeltté tegyék a mezőgazdasági tevékenységekben, a képzési programok elsődleges célja, hogy felkeltsék az érdeklődést a agrárgazdálkodás iránt, valamint bemutassák az ágazatban rejlő lehetőségeket. Olyan különböző, kifejezetten erre a célja létrejött szervezetek, mint a 4-H klubok és a Nemzeti FFA Szervezete különleges **tanulási lehetőségeket biztosítanak**, mind a hagyományos iskolarendszerű, mind pedig az iskolapadon kívüli programok, többek között klubtalálkozók vagy táborok formájában.

Ifjúsági hitelfinanszírozás

Az oktatás mellett, a gyakorlati tapasztalatszerzés szintén a mezőgazdasági elköteleződés felé tett fontos lépés. A Mezőgazdasági Ügynökség olyan **speciális ifjúsági hiteleket biztosít**, melyet az igénybe vevők a fent említett szervezetekben végrehajtott, meghatározott méretű jövedelemtermelő projektjeik kialakítása és végrehajtása kapcsán használhatnak fel. A jogosultak körét a 10-20 év közöttiek alkotják. A hitel összege maximum 5 000 dollár, melynek futamideje 1-7 évig terjed, fix kamattal lehet igénybe venni, valamint a visszafizetés ütemezését a projekt életciklusához igazítják. Fontos kikötés, hogy a projekt szervezése, végrehajtása és felügyelete egy felnőtt tanácsadó közreműködésével valósuljon meg, valamint be kell mutatni, hogy a projekt valóban képes fenntartható jövedelmet termelni, és így kitermelni a visszafizetendő hitelt. A hitel felhasználható állatállomány, vetőmagvak, felszerelések beszerzésére, eszközök és épületek vételére, bérlésére, felújítására, illetve a projekt működési költségeinek fedezésére.

Míg az EU-ban a képzés és tapasztalatszerzés az EMVA-ból finanszírozott, az **Európai Vidéki Hálózat eszközein keresztül megvalósított csereprogramokban** jelenik meg, valamint a fiatalok a közösségi szinten irányított helyi fejlesztések elvek mentén megvalósuló projektekben is részt vehetnek, az Egyesült Államokban alkalmazott ifjúsági hitelek teljes mértékben sajátos eszköznek tekinthetőek mind a támogatási forma (visszafizetendő hitel), mind a támogatott csoport vonatkozásában.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

2.4.8 Érdekvédelem

Az új és kezdő gazdálkodókat az USA-ban erős együttműködésre ösztönzik, hiszen erőik egyesítése révén érdekeiket is eredményesebben védhetik, illetve maximalizálhatják a hasznok kiaknázását. **A fiatal gazdálkodók érdekeit több szervezet is képviseli és védi**. A legjelentősebb kérdések megvitatása a legfelsőbb szinteken történik, befolyásolva a politikai döntéshozatalt, ezáltal a jogi szabályozásokat a következő generációk eredményes gazdálkodásának biztosítása irányába terelve.

A gazdák érdekvédelmi és érdekképviseleti szerveit, fiatal gazda köröket, egyesületeket az EU-ban is szép számmal megtaláljuk. A nemzeti és nemzetközi szintű szervezetek az uniós politikai döntéshozatal szintjén is hallatják hangjukat, így például szerepük volt az EMGA-alapból nyújtott fiatal gazda közvetlen kifizetés 2015-ös beindításában. A gazdák számára a termelői szerveződéseket a termelői csoportok felállításához kínált, egykoron mind az EMGA, mind az EMVA-alapból elérhető támogatások tehetik vonzóbbá, azonban ezeket a szerveződéseket nem tekinthetjük valódi alulról jövő kezdeményezéseknek, ezáltal pedig az együttműködés szellemisége és létrejöttének alapelvei is kevésbé jutnak érvényre az USA gyakorlatához képest.

18. ábra: Az amerikai induló és fiatal gazdák támogatási logikája

2.5 Az USA-ban igénybe vehető támogatási rendszer sajátosságai

Az USA-ban igénybe vehető támogatási rendszer sajátosságai a fiatal és kezdő gazdálkodók támogatásának kapcsán néhány kulcsfontosságú tanulság vonható le az Amerikai Egyesült Államok által alkalmazott beavatkozási logika és a végrehajtási gyakorlat alapján, melyek a következőek szerint foglalhatóak össze:

A fiatal, új és kezdő gazdák támogatásának főbb jellemzői
Meghatározó kormányzati jelenlét
Időszakos Stratégiai Terv – a megfelelő statisztikák elkészítése, a célok meghatározása és elérésének mérése
Koordináció és célzott segítségnyújtás minden üzleti életszakasz lefedésével
Gazdálkodók bevonása és érdeklődésük felkeltése
A visszatérítendő támogatások és a nem pénzügyi segítségnyújtás előtérbe helyezése
Együttműködés és verseny a magán és a kormányzati szektor között a gazdálkodók érdekében

A kormányzati szektor, ezen belül is a Mezőgazdasági Minisztérium szerepe és az általa nyújtott támogatások elengedhetetlenek a szövetségi szintű döntéshozatallal, a stratégiai tervezéssel és koordinációval összefüggésben. **A fiatal és kezdő gazdálkodók támogatása jelentős arányban jelenik meg a mezőgazdasági költségvetési előirányzatokban**. Mindemellett néhány program irányítása és végrehajtása központilag történik. A stratégiai tervezés és célkitűzés meglehetősen gondosan kezelt területek az Amerikai Egyesült Államokban, melyek esetén a megfelelően meghatározott célértékek hasonlóan megbízható statisztikai vizsgálatot követelnek meg. Az új gazdálkodónak nem feltétlenül a fiatal vagy kezdő gazdálkodók minősülnek, sőt, sok esetben a gazdálkodók számának felmérése is sokféleképpen történhet. Tehát az egyes célcsoportok kapcsán alkalmazott definíciók teljesen más megfontolást igényelnek. A fiatal, új és kezdő gazdálkodók kapcsán alkalmazott stratégiák célja ezen csoportok elsődleges és másodlagos szükségleteinek kielégítése, a gyakorlatilag minden egyes üzleti életszakaszra kiterjedő beavatkozással. **A segítségnyújtás különböző strukturált programokon keresztül jut el a gazdálkodók csoportjaihoz**, melyek egy meghatározott logika mentén működnek. Ilyen szempontból hasonlóságot mutat az unió tagállamai által alkalmazott beavatkozási logikával - természetesen szövetségi szinten. A sikerességet a célértékek elérése és egyéb indikátorok szemléltetik.

A visszatérítendő támogatások, hitelek alkalmazása mögött alapvetően az a megfontolás rejlik, miszerint így a gazdálkodók felmérik és értékelik saját prioritásaikat, meghatározzák szükségleteiket és ennek alapján a gazdálkodási igényekhez igazítják a finanszírozást. Továbbá ezek a visszatérítendő eszközök segítenek a tervezésben és az előretekintésben (üzleti és marketing tervek), és így csak abban az esetben folyamodnak hitelhez, ha biztosak a hosszú távú működésben. Maga a „kölcsönzés" szó is jól szemlélteti hogyan is működik a rendszer, hiszen ez egy hatékony és hatásos eszköz a kormányzat pénzének felhasználására. Ezen keresztül **a gazdaságba magasabb hozzáadott-értékű befektetés áramlik, hiszen a gazdálkodók érdekeltek a sikeres működésben**. Végül pedig a nem pénzügyi segítségnyújtás lényege éppen az üzleti sikeresség elősegítésében rejlik, de ugyanúgy ösztönzi a gazdálkodókat ennek saját maguk által történő megvalósítására. Jelentős pozitív hatásai mellett biztonsági hálóként is szolgál a fiatal és kezdő gazdálkodók részére.

A kormányzati szektor mellett **a nem kormányzati szervezetek is aktív és tevékeny résztvevői a fiatal gazdálkodók üzleti sikereinek és ennek elérésének támogatásában**. E szervek közötti viszony **együttműködő, semleges, de versenyhelyzet is kialakulhat**, mindez természetesen a célcsoportok javát szolgálja. Az együttműködések hatásosak az ösztönzésben, rajtuk keresztül növelhető az elérhető hatás és nagyobb hozzáadott-érték állítható elő, illetve fokozható a támogatási volumen (például amikor az állami pénzügyi ügynökségek helyi kölcsönnyújtókkal társulnak). A versenyhelyzet általában az új és kezdő gazdálkodók javára válik és az érdekeik nagyobb arányú védelméhez vezet. Ilyen például amikor az FHR egyesületek és a mezőgazdasági bankok nyíltan versenyeznek egymással.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

3 A fiatal gazdák támogatása Új-Zélandon

Új-Zéland korábban – az EU-hoz hasonlóan – erősen támogatott mezőgazdasági ágazattal rendelkezett, a költségvetési hiány és a romló gazdasági teljesítmény miatt azonban a kormány eltörölte a támogatási rendszert és a gazdaság teljes liberalizálása mellett döntött. Az általánosan jelentkező demográfiai és gazdasági kihívások, mint az elöregedés, a növekvő piaci globalizáció, vagy a szakképzett munkaerő hiánya azonban különböző állami illetve magánbeavatkozásokat tesznek szükségessé Új-Zélandon is.

3.1 Az új-zélandi fiatal gazdák helyzete

A primer szektor Új-Zéland GDP-jének 7,6%-át adja, ez az ország teljes exportbevételének több mint 50%-át fedi le. 2014-ben a mezőgazdaság 14 milliárd új-zélandi dollárral járult hozzá a GDP-hez. Új-Zéland mezőgazdasága nagymértékben függ a kereskedelemtől, a mezőgazdasági termelés 90%-át exportálják. Kiviteli szempontból a fő kereskedelmi partnerei Ausztrália, Kína, az Egyesült Államok, a Koreai Köztársaság, Japán és az Egyesült Királyság. **Új-Zéland a legnagyobb tejágazati és juhhús exportőr, valamint a második legnagyobb gyapjúexportőr a világon**. Kiviteli cikkeinek 70%-a elsődleges termék, 25%-a késztermék. Tejpor, vaj és sajt teszi ki az exportra eladott termékek legnagyobb részét, az exportcikkek 25%-át. Az ország nagy marha, gyapjú, kivi, alma és tenger gyümölcsei szállító is. Új-Zéland több mint 40 millió embert lát el élelmiszerrel, mintegy 7 500 állati termék és 3 800 tejtermék kerül innen havonta több mint 100 országba.

Földhasználati szerkezet

Új-Zélandon 14,1 millió hektáron és megközelítőleg 56 600 gazdaságon közel 50 ezer földtulajdonos tevékenykedik. Mind a teljes mezőgazdasági terület, mind a gazdaságok száma 2007 és 2014 között csökkent, utóbbi abszolút értékben 12%-kal. Az ország teljes területének 44%-án mezőgazdasági termelés folyik, míg a teljes földterület 7%-át erdő borítja. **A gazdaságok átlagos mérete 250 hektár, 1,5-szer nagyobb, mint Amerikában, és 17-szer nagyobb, mint az EU-ban**. A viszonylag nagy üzemméret az új-zélandi gazdaságok sajátosságaival magyarázható. A gazdaságok többsége főként húshasznú juh- és szarvasmarha-tartással foglalkozik (44%), míg 21%-uk elsősorban tejtermékek előállítására specializálódott. Mindezek mellett a legeltetéses állattartás is jelentős bevételeket termel az ország számára. Új-Zéland bruttó mezőgazdasági bevételének több mint kétharmada származik tejtermékek, juh, marha, és gyapjú előállításából. A gazdaságok 15%-án kertészeti gazdálkodás folyik, ideértve a gyümölcsösöket is, miközben csupán a gazdaságok 5%-a specializálódott növénytermesztésre.[12] Míg a tejtermelő gazdaságok, a vegyes állattenyésztést, illetve a növénytermesztést végző gazdaságok aránya 2007 óta növekedést mutat, a juh- és marhatenyésztéssel, valamint a kertészettel foglalkozó gazdaságok relatív arányában kismértékben csökkenés következett be, bár mindkét gyakorlat megmaradt alapvető gazdálkodási formának Új-Zélandon.

19. ábra: Gazdaságok specializálódása Új-Zélandon

Gazdaságok típusai	2014 (%)	2007 (%)
Húshasznú juh- és szarvasmarha-tartás	44%	46%
Tejtermelő gazdaságok	21%	18%
Kertészet és gyümölcsösök	15%	17%
Növénytermesztés	5%	3%
Vegyes állattenyésztés	6%	1%
Egyéb	9%	15%
Összesen	**100%**	**100%**

12 Forrás: www.beeflambnz.com/Documents/Information/nz-farm-facts compendium-2016%20Web.pdf

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Új-Zélandon a gazdaságok hagyományosan magánkézben vannak, házastársak vagy családok irányítják őket, azonban a vállalatok által vezetett gazdálkodás egyre elterjedtebb. Vállalati gazdálkodás esetén mind a gazdálkodó irányítása alatt álló nagyobb méretű (pl.: Fonterra, Silver Fern Farms), valamint kisebb méretű (pl.: Westland Milk Products, NZ Dairy Goat Co-op) szövetkezetek, mind az állami tulajdonban lévő vállalatok (pl.: Landcorp Farming Ltd) jellemzőek. A legutóbb említett vállalat Új-Zéland legnagyobb gazdasági szervezete, amely mindegy 140 mezőgazdasági ingatlan, valamint 1,6 milliós állatállomány tulajdonosa, 375 000 hektár saját, illetve bérelt földterületen.

A teljes új-zélandi mezőgazdasági terület 75%-a gyepterület, ami 10,5 millió hektárt jelent, míg a gazdálkodási terület 11%-át ültetvény, kertészet vagy gyümölcsös teszi ki. Mindkét földhasználati típus 2007 és 2014 között csökkenő tendenciát mutatott a teljes mezőgazdasági termelésre használt földterület szűkülésével párhuzamosan. Az ország mindkét szigete hegyvidékes. Miközben a déli sziget több mint felét hegyek takarják, az északi sziget területének csupán kevesebb mint tizede hegyvidék. A talaj minősége is változó, azonban a mérsékelt éghajlatnak és a bőséges csapadéknak köszönhetően egész évben nő a fű, ami lehetővé teszi a szabadtéri legeltető állattartást. **A beltéri állattartással szemben a szabadtéri állattartással járó alacsonyabb költségek jelentős előnyt jelentenek az új-zélandi állattenyésztők számára**. A teljes legeltetett állatállomány több mint 30 millió juhot, körülbelül 6 millió tejelő szarvasmarhát, 4 millió marhát, és 1 millió szarvast jelent.

Demográfiai trendek

A 2013-as gazdasági összeírás szerint a mezőgazdasági munkaerő 28%-a (36 327 mezőgazdasági termelő) 35 évnél fiatalabb, míg **a primer ágazatban dolgozók 31,5%-a az öregedő generációhoz tartozik**, 55 éves vagy annál idősebb (40 800 gazdálkodó).[13] A mezőgazdasági szereplők döntő többsége férfi (67%). A 35 év alatti korcsoportban csak kissé magasabb a férfiak aránya (71,5%), de általánosságban elmondható, hogy meglehetősen szilárd a nemek eloszlása: **a mezőgazdasági szereplők mintegy 2/3-a férfi, 1/3-a pedig nő**.

20. ábra: A mezőgazdasági munkaerő koreloszlása

	Százalék	Fő
35 év alatti	28,0%	36 237
35-54	40,5%	52 380
55-64	18,9%	24 477
65 és idősebb	12,6%	16 323
Összesen	**100,0%**	**129 417**

A fent említett statisztika nem ad teljes és egyértelmű képet Új-Zéland primer szektorának demográfiai helyzetéről, mert az adatok vegyesen, egy csoportként kezelik a tulajdonos-üzemeltetőket és a mezőgazdasági alkalmazottakat. A tulajdonos-üzemeltetők olyan gazdálkodók, akik vagy saját földjüket művelik, vagy saját gazdálkodásuk működtetése érdekében menedzsert alkalmaznak, akinek munkáját munkabér formájában fizetnek ki. A demográfiai probléma abból fakad, hogy **bár a mezőgazdasági munkaerő harmada a legfiatalabb korcsoportba tartozik, a tulajdonos-üzemeltetők átlagéletkora folyamatosan növekszik**. Szemben a 1990-es évek elejével, amikor a mezőgazdasági vállalkozók átlag életkora 46 év volt, manapság ez az életkor 54 év.

Ami az oktatást illeti, a 2013-as gazdasági összeírás alapján **a mezőgazdaságban dolgozók 57,5%-a még érettségivel sem rendelkezik**, míg csupán a gazdálkodók 30%-a szerzett 4-6 szintű bizonyítványt (főiskolai képzettséggel egyenértékű) vagy egyetemi végzettséget.[14]

21. ábra: A gazdálkodók legmagasabb iskolai végzettsége

	Százalék
Kevesebb mint középiskolai érettségi	57,5%
Kizárólag középiskolai érettségi	12,6%
4-6 szintű bizonyítvány	19,3%
Egyetemi végzettség	10,6%
Összesen	**100,0%**

13 Forrás: Statisztika – Új-Zéland (NZ.Stat – 2013-as Gazdasági összeírás)
14 Forrás: Statisztika – Új-Zéland (NZ.Stat – 2013-as Gazdasági összeírás)

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

22. ábra: Mezőgazdasági alapadatok Új-Zélandon

ÚJ-Zéland mezőgazdasága

gazdaságok száma:
56 600

átlagos birtokméret:
250 ha

hasznosított földterület:
14 millió ha

A primer szektor összjövedelme:
34,2 milliárd NZD

Egy mezőgazdasági foglalkoztatott jövedelme:
339 600 NZD

agrár ágazati munkaerő:
130 000 fő az aktív népesség 6,5%-a

35 év alatti férfi – nő mezőgazdasági foglalkoztatott:
71,5%-28,5%

üzemi specializáció:
húshasznú birka és marha: **44%**
tejelő állomány: **21%**
kertészet: **15%**

35 év alatti agrár munkaerő:
28%, 36 327 gazdálkodó

az 55 év feletti agrár munkaerő: **31,5%**
40 800 gazdálkodó

Az elsődleges üzemirányító végzettsége:
legfeljebb középfokú: **57,5%**
legalább főiskolai: **29,9%**

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

3.2 A fiatal gazdák igényei Új-Zélandon

A fiatal gazdák igényei összefüggésben vannak a mezőgazdasági ágazat napjainkra jellemző legfőbb kihívásaival. A következőkben összefoglaljuk a legégetőbb kérdéseket a fiatal gazdálkodók szemszögéből.

Nehéz földszerzés

A mezőgazdasági reformok bevezetését követően a mezőgazdasági földek árai drasztikusan csökkentek, különösen azoknál a földeknél, ahol a mezőgazdasági támogatások aránya viszonylag magas volt. Ez az oka annak, hogy a juhtenyésztéssel foglalkozó térségekben a földárak sokkal drasztikusabban csökkentek, mint a túlnyomóan tejtermelő térségekben. Több év kellett ahhoz, hogy az alacsony földárak emelkedésnek induljanak, ami kisebb-nagyobb mértékben függött a föld típusától. Napjainkra a földárak visszatértek a reform előtti szintre. **Ebből kifolyólag kevés fiatal gazda engedheti meg magának, hogy földet vásároljon**. Becslések szerint egy gazdaság megvételéhez több mint 1 millió új-zélandi dollár szükséges. Az elemzők véleménye alapján a föld megvétele mellett egy új gazdának további 1-2 millió dollár tőkére van szüksége gépek, állatok stb. beszerzésére a gazdálkodáshoz.

Változó időjárási viszonyok

A primer ágazatot a globális felmelegedés, illetve a szélsőséges időjárási körülmények kiemelten érintik. Ezek magukban foglalják a változó csapadékmennyiséget, mind földrajzilag, mind időben. Ebből kifolyólag **az öntözés egyre inkább a gazdálkodás meghatározó részévé vált, különösképp a kertészeti ágazatban**.

Vitatott, hogy az öntözés a gazdaság létrehozásának előfeltételeként tekintendő-e, mivel az elegendő vízmennyiség hiányából fakadó bevételingadozás olyan kockázatot jelent, amit egy fiatal induló gazdálkodó nehezebben tud kezelni. A globális piacokon való versenyképesség szempontjából a konzisztens termékminőség mellett a kínálat kiegyensúlyozottsága egyaránt fontos tényező, amelyhez elegendő és egyenletes eloszlású vízmennyiség szükséges. Számos ágazatban, különösen a növénytermesztésben és a kertészetben, ahol a pénzügyi árrés és a piaci igények magasak, az öntözés az életképes rendszer fenntartásának egyetlen módja.

Képzett munkaerő rendelkezésre állása

A mezőgazdasági népesség elöregedése az 1990-es évek óta folyamatosan tart. A mezőgazdasági munkaerő átlagéletkora ma 49 év körül van, szemben a reformok előtti átlagéletkorral, amikor 43 év volt. A mezőgazdasági népesség elöregedése még hangsúlyosabb problémává válik, ha egy mezőgazdasági birtok tulajdonos-üzemeltetőjéről van szó. A gazdálkodók ezen csoportjában az átlagéletkor 54 év, és a növekvő tendencia az elmúlt két évtizedben csak erősödött. Ezzel kapcsolatban a legnagyobb kihívás, amellyel a mezőgazdasági ágazat manapság szembesül, az **a fiatal, tehetséges és képzett munkaerő megtartása és bevonzása az ágazat versenyképességének megtartása érdekében**.

A reformokat leginkább a fiatal gazdálkodók sínylették meg, mivel ők jellemzően kevesebb tőkével rendelkeztek. Az intézkedéseket követően számos térségben a fiatal gazdák legalább fele abbahagyta a gazdálkodást, rájuk gyakran hivatkoznak úgy, mint az „elveszett nemzedék”.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), svájci Államszövetségi jog alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Annak érdekében, hogy a mezőgazdasági életpálya vonzóbbá váljon a fiatalabb generációk számára, az országban felismerték, hogy **átfogó oktatási, kommunikációs, integráló és figyelemfelkeltő támogatási rendszer kialakítása** szükséges, amely már nagyon fiatal korban felkelti a potenciális jelöltek érdeklődését.

Változó fogyasztói preferenciák az új piacokon

A kormány az Új-Zélandi Étel és Ital Munkacsoportot bízta meg annak a cselekvési tervnek a kidolgozásával, amely a környezeti és piaci kihívások mérséklését tűzte ki célul, és a gazdasági növekedés érdekében az egyik legfontosabb prioritásként az új piacok létrehozását jelölte meg. Az ország számára kihívást jelent, hogy **hiányos a feltörekvő piacokra jellemző megváltozott fogyasztói elvárások ismerete**.

Új-Zéland környezetbarát gazdálkodási módszerek alkalmazása mellett nemzetközi hírnévre tett szert megbízható és kiváló minőségű termékek létrehozása terén. A környezetvédelmi termékek és szolgáltatások számára létrehozott piac, mint a precíziós mezőgazdaság, fontos célt szolgál ebből a szempontból. **Nagy kihívást jelent ugyanakkor az országról kialakított „tiszta és zöld" kép megtartása, illetve erősítése az új, feltörekvő piacokon**.

Megnövekedett termelési mennyiség és termékminőség a globális piacokon

Szakemberek és politikai döntéshozók már megállapították, hogy az egyre erősebben **globalizálódó világban a gazdasági növekedés kulcsa a termelékenység javítása, valamint az új és magas jövedelmezőségű termékek előmozdítása.** A kutatásba való beruházás kiemelkedően fontos ezen cél elérése érdekében. Az elképzelések szerint az új tudás injektálása az agrárgazdaság vállalkozói szférájába, valamint a tudományba és innovációba történő beruházás új, értékesebb termékek és szolgáltatások létrehozását segítik elő, ugyanis a fokozott hatékonyság és a termelékenység növeli a jövedelmezőséget. A mikroszinten jelentkező pozitív hatások mellett felismerték, hogy az agrárszektorban lévő tudásalapú beruházások hozzájárulnak a környezeti fenntarthatósághoz is a vidéki területeken. Ily módon tükröződik a mezőgazdaság multifunkcionális jellege a kutatás-fejlesztéshez kapcsolódó beruházások terén.

A fentebb említett kihívások megfeleltethetők a fiatal gazdák igényeinek, ahogy a következő ábra is mutatja.

23. ábra: Az új-zélandi fiatal gazdák igényei

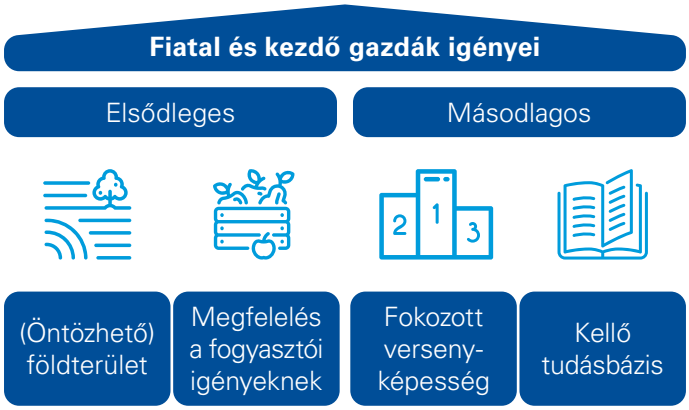

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a tagnélkül tagtársaságokból álló KPMG hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

3.3 Az érintettek szerepe és felelősségi köre

Új-Zélandon a fiatal gazdák igényeinek kielégítésében érdekelt érintettek magukban foglalják a kormányzati és nem kormányzati intézményeket, a pénzügyi szervezeteket, az egyetemeket és kutatási intézeteket, valamint az érdekvédelmi szervezeteket és egyéb partnerségeket. Az alábbi kép a mezőgazdasági vállalkozások felállításában szerepet játszó érintettek hálóját mutatja.

24. ábra: A FG támogatásában érdekelt csoportok Új-Zélandon

3.3.1 Kormányzati intézmények

Primer szektor Minisztériuma

A minisztérium szervezete funkcionalitási szempontból hat ágra tagolható. Az üzemeltetési divízió feladata az élelmiszerrel, a biológiai biztonsággal és az állatjóléttel kapcsolatos stratégiák irányítása. A szakpolitikai és kereskedelmi osztály ágazati szintű stratégiák kialakítását, politikai tanácsadást és elemzést nyújt. A szabályozási és megfelelőségi divízió a primer ágazat számára tartja fenn a jogi és szabályozási kereteket. A szektorok közötti partnerségi és programigazgatási osztály elsősorban innovációhoz kapcsolódó programjainak és kezdeményezéseinek ösztönzésért és végrehajtásáért felel, míg a főigazgatói hivatal és a vállalati szolgáltatások divízió különböző támogató szolgáltatásokat nyújt.

3.3.2 Nem kormányzati szervezetek

Mezőgazdasági és Marketing Kutatás és Fejlesztési Alapítvány (AGMARDT)

Független nonprofit szervezet, amely élelmiszergazdasági értékláncokhoz kapcsolódó, innovatív megoldásokat ösztönző beruházásoknak nyújt támogatást, lehetővé teszi az agrárágazati partnerek integrálódását a piacon a vásárlókkal, valamint előmozdítja a vezetést és irányítást a mezőgazdasági ágazatban.

Új-zélandi Szarvasmarha és Juh Kft. (Beef + Lamb NZ Ltd.)

Nem kormányzati szervezet, amely Új-Zéland juh- és szarvasmarha tenyésztői képviseletében jár el. A szervezet célja, hogy hiteles, naprakész információk, kutatási elemzések, innovatív eszközök és megoldások szolgáltatásával növelje a gazdálkodók termelékenységét és jövedelmezőségét, illetve lehetővé tegye üzleti stratégiájuk tökéletesítését.

Új-zélandi Tejágazat (Dairy NZ)

A tejágazat egyetlen ágazati szervezete, amely az új-zélandi tejtermelő gazdákat képviseli. A szervezet a tejtermelő gazdáktól az árucikkek illetékéről szóló törvény alapján beszedett adókból programok széles körébe invesztál a tejágazati stratégiájával összhangban. Ezek a támogatások eszköz beszerzésre, valamint kutatásfejlesztésre irányul, amelyek a jövedelmező, fenntartható és versenyképes üzemműködés elérését célozzák.

Új-zélandi Őz-ágazat (Deer Industry NZ)

A szervezet célja, hogy az új-zélandi őzágazat fejlődését előmozdítsa és segítse. Irányítja a kutatást, illetve a szarvasból és őzből származó termékek minőségének javítását.

Egyesített Gazdálkodók (Federated Farmers)

Tagság alapú szervezet, amely 24 tartományból áll, és működését a Nemzeti Testület és a Nemzeti Tanács szabályozza. Az előbbi ezek közül rendszeresen ülésezik, tagjai az elnök kívül három szektoriális csoport elnöke, és a Nemzeti Testület két tagja. Az utóbbi szervezet évente kétszer ülésezik és tagjai a tartományok és az ágazatban működő csoportok képviselőiből kerülnek ki. Nem kormányzati szervezetként tagjainak érdekeit és nézeteit képviseli azon fontos politikai kérdésekben, amely a mezőgazdaságot érinti függetlenül a politikai irányoktól.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Új-zélandi Kertészet (Hort NZ)

Új-Zéland 5 500 gyümölcs- és zöldségtermesztőjét képviseli. Ágazati projekteket hoz létre azzal a céllal, hogy növelje a termelők jövedelmezőségét és nemzetközi versenyképességét. Aktívan közreműködik a különböző termékek és az ágazati szereplők között létrejövő együttműködések elősegítésében, továbbá a kertészeti termelők üzleteit érintő döntéshozatal alakításában is részt vesz.

Új-zélandi Agrár-erdészeti Egyesület (NZ Farm Forestry Association)

Erdőgazdálkodók hálózata, amely majdnem 5 000 főt számláló teljes tagságával több mint 100 000 hektár erdő felett bír befolyással. Új-Zéland-szerte 27 ágazatból áll, és 5 érdekcsoportot állított fel a különböző fakitermelők számára.

3.3.3 Oktatási és kutatási intézmények

AgREsearch

Kutatási intézmény, amely innovatív technológiai megoldásokat kínál a legeltetéses állattenyésztésben. Kutatásuk agrár-élelmiszeripari és agrár-technológiai termékek előállítására fókuszál azzal a céllal, hogy a legeltetéssel járó negatív környezeti hatások csökkenjenek, új módszereket találjanak az állatállomány egészségének és táplálkozásának javítása érdekében, innovatív termékeket hozzanak létre, valamint jövedelmezőbbé és fenntarthatóbbá váljon az élelmiszergazdaság.

Primer Ágazat Képző Szervezete (Primary Industries Training Organisation – PrimaryITO)

Általánosságban, ha a fiatal gazdák nem végeztek egyetemet, akkor a Primer Ágazat Képző Szervezete lehetőséget nyújt nekik továbbtanulásra szakképzések elvégzésével a gazdálkodásokon belül. Az akvakultúrától a lótenyésztésig, a növénytermesztésen, a tejtermelésen és legeltetésen keresztül, a szervezet olyan képesítéseket kínál, amelyek a gazdaságban történő tanulást segítik elő elméleti képzésekkel. A tanfolyamok két napos kurzustól 24 hónapos bizonyítvány megszerzéséig bármilyenek lehetnek.

A szervezet két kiemelt programja karrierépítésre fókuszál a primer ágazaton belül. Az Új-Zélandi Primer Szektor Kereskedelmi Akadémia 2011-ben Új-Zéland legnagyobb ágazati képzéseket nyújtó szervezeteként alakult, amely elméletalapú és gyakorlati tanulást elősegítő koherens programokat nyújt. A Gateway program 2015-ben indult, amely végzős középiskolai diákok számára alapvető elméleti ismeretek elsajátítására kínál lehetőséget a szektorban.

Egyetemek

Számos fiatal gazda felsőfokú tanulmányait Új-Zéland két mezőgazdasági egyetemén, nevezetesen a Massey és a Lincoln Egyetemen folytatja, melyek igen népszerűek a fiatalok körében. A Massey Egyetem Új-Zéland egyetlen olyan egyeteme, amely állatorvosi képzést nyújt. A Lincoln Egyetem három- illetve négyéves alapképzéseket kínál; agrárközgazdaságtan, kereskedelem vagy mezőgazdaság területén, azok számára, akik az egyetem befejezését követően agrárgazdasági vagy agrárszakértői pozícióban szeretnének elhelyezkedni. Ők ezáltal mezőgazdasági vállalatok képviselőivé, agármérnökökké, vidéki bankárokká vagy területi tisztségviselőkké válhatnak. Minkét egyetemen az agrárképzettség megszerzése kötelező gyakorlati és gazdálkodásban végzett tapasztalat megszerzésén alapul.

3.3.4 Pénzügyi szervezetek

Hitelintézetek

Új-Zéland néhány kiemelt bankja a mezőgazdasági szereplők számára gazdaságfinanszírozási lehetőségek széles skáláját kínálja: gépek vagy föld vásárlásának egyszeri hitelét, közép- vagy hosszú távú pénzügyi megoldásokat változó vagy fix kamatozású hitelek nyújtásával.

A tőkeköltségek fedezése érdekében pár éves gazdálkodói tapasztalattal és egy jól hangzó üzleti tervvel rendelkező gazdálkodónak már lehetőséget biztosítanak induló csomag felvételére. A hiteleket általában ingatlannal szükséges biztosítani, de gyakran egyéb biztosítékok is indokoltak, mint például az állatállomány. Az a tény, hogy a hitelfelvevő a hitelt állatállománnyal vagy a megvásárolt géppel biztosíthatja az ingatlan helyett nagy előnyt jelent a kezdő gazdálkodók számára. Egyes pénzügyi termékek további előnye a kéleltetett visszafizetés lehetősége. Ennek eredménye a termék időszaki finanszírozhatósága, amely megoldotta a szezonális bevételek és kiadások közötti eltérésből származó problémát azzal, hogy a folyamatos működési költségek fedezésére tőkét biztosít meghatározott hitelkereten belül.

Egyes bankok az általános pénzügyi termékek mellett utódlás-tervezéssel kapcsolatos szolgáltatói portfóliót is kínálnak, ami az olyan vidéken élő családokat célozza, ahol a családok fejeként a gyerekek kevesebb mint 10 éve dolgoznak a vállalkozásban, vagy ahol a gyerekek a gazdaságba való visszatérést fontolgatják. A szolgáltatásokat két pillér köré szervezik; míg az egyik személyre szabott családi megbeszéléseket kínál, a másik oktatási céllal kiscsoportos műhelyfoglalkozásokat (workshop) szervez.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

3.3.5 Hálózatok és partnerségek

Vörös Hús Profit Partnerség (Red Meat Profit Partnership)

Húsfeldolgozással foglalkozó agrárvállalkozások, bankok, kutatási intézetek, tanácsadók, illetve a kormány közös erőfeszítése, akik mind hozzájárultak egy oyan program elindításához, amely a fenntarthatóság és a hosszú távú jövedelmezőség előmozdítását célozza a vöröshúságazatban. A partnerség tudást és technikai eszközöket kínál a mezőgazdasági termelőknek a hatékonyság javítása érdekében. A partnerséget részben a gazdák finanszírozzák, emellett az Új-zélandi Szarvasmarha és Juh Kft-hez kapcsolódó tartalékalappal van összeköttetésben.

A vöröshúságazatban létrehoztak egy ún.„vörös hús hálózatot" a kormány és az Új-zélandi Szarvasmarha és Juh Kft közreműködésével és finanszírozásával, ami két logisztikai központból áll. Az egyik a Lincoln Egyetem, a másik a Waikato Egyetem köré csoportosul.
A hálózaton belül az egyetemi hallgatók havonta találkoznak a vöröshúságazat alaposabb megismerése érdekében. Ezen alkalmakkor meghívott előadók előadásait hallgatják meg, ágazati vezetőkkel lépnek kapcsolatba, vagy megvitatják az aktuális kérdéseket csoporton belüli diáktársaikkal.

Új-Zélandi Fiatal Gazdák Szervezete

A nonprofit szervezet a vidéki fiatalság számára egyfajta szociális hálót jelent azáltal, hogy segíti tagjai vezetési és egyéni kompetenciáinak fejlesztését. Nem feltétlenül kell gazdálkodónak lenni a csatlakozáshoz, bárki regisztrálhat, aki kedvet érez, akár egyénileg (online vagy toborzó eseményeken), akár klubbon keresztül.

A tagság feltétele az éves tagsági díj befizetése.
A hálózat szorosan együttműködik a tej-, a juh- és a szarvasmarha ágazat kulcsfontosságú szereplőivel.

A fiatal gazdák hálózata keretében négy különböző program működik, korcsoportokra bontva:

1) AgriKids (5-13 év)

2) TeenAG (13-18 év)

3) Új-Zélandi Fiatal Gazdák (15-31 év)

4) Vidéki üzleti hálózat (18-31+ év)

Ezeket a programokat a tagok országos hálózatán keresztül működtetik. A szervezet egy hierarchikusan felépített hálózat országos, regionális és kerületi szintű csomópontokkal. Mindegyik kerületet 3-5 helyi klub csoportja alkotja. Új-Zéland-szerte több mint 90 klub csoportosul a szervezet ernyője alatt. Mindegyik klub önálló, saját identitással és közösségi szellemmel. Sokféle szociális tevékenységet szerveznek, nem feltétlenül a gazdálkodáshoz kapcsolódóan, hanem azzal a céllal, hogy a vidéki fiatalság számára támogatást nyújtsanak és fejlesszék tagjaik képességeit, ezzel hozzájárulva az agrárszektor szerkezeti átalakulásához és tudásbázisának fejlődéséhez.

A projektek finanszírozása ágazati és kormányzati források keverékéből valósul meg annak érdekében, hogy a karrierépítés ne csak a gazdaságokon belül valósulhasson meg a primer ágazatokban. A támogatók a tagság különféle exkluzív előnyeit kínálják, mint például csökkentett jelzálogot, kedvezményeket árukra és szolgáltatásokra stb.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

3.4 A támogatási gyakorlat Új-Zélandon

Ami a mezőgazdasági ágazatot érinti, 1984-ig Új-Zéland az egyik, kormányzat által leginkább támogatott ország volt a világon. **A mezőgazdasági szektor liberalizálásának következtében azonban hirtelen megszűntettek majdnem minden kormányzati támogatást** és az ország mezőgazdasága teljes mértékben piacorientálttá vált. A reformok eredményeként a mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás rohamos mértékben – a termelés értékének 30%-áról 2%-ára – csökkent.

A **kormányzati támogatásokat eredetileg az 1970-es években vezették be abból a célból, hogy az országot megvédjék a külső sokkoktól, illetve növeljék az exportra termelést**. A második világháborút követően az Egyesült Királyság volt az ország legnagyobb kereskedelmi partnere, amelynek az EU-hoz fűződő kapcsolata új kiviteli lehetőségeket jelentett Új-Zéland számára. Mivel a főbb kereskedelmi partnerek erősen támogatott iparral rendelkeztek, a globális piacokon lévő nyersanyagárak jóval alacsonyabbak voltak a viszonylag magas belföldi költségekhez képest. A hazai termelők ezért intenzív kormányzati kompenzációban részesültek elsősorban ártámogatások (különösen a főbb kiviteli termékekre (a juh- és szarvasmarhahús, tejtermékek és a gyapjú), inputtámogatások (növényvédő szerek, műtrágyák), adókedvezmények, valamint tanácsadási szolgáltatások formájában. A vissza nem térítendő támogatások mellett léteztek visszatérítendő támogatások is a gazdáknak, mint például az alacsony kamatozású hitelek.

Az erősen támogatott rendszer gazdasági alulteljesítést eredményezett a mezőgazdasági szektorban, illetve a hazai termelők egyre inkább függővé váltak a támogatásoktól. A mezőgazdasági termelők elszigetelték magukat a piacról érkező jelzésektől, ami egy mesterségesen fenntartott iparág létrehozásához vezetett. **A technológiai fejlődés és a vállalkozói szemlélet hiánya miatt a hazai termelők termelékenysége és versenyképessége nemzetközi szinten elmaradt**.

Az **új állami ágazati reformpolitika** eredményeként az összes agrártámogatást visszavonták vagy megszüntették az 1980-as években. Az átmeneti támogatás, amit a kormány a gazdáknak nyújtott a támogatási rendszer eltörlésével járó közvetlen kedvezőtlen hatások enyhítése végett, igen csekély volt, **kiegészítő szociális juttatásokat, kilépési csomagokat és adósság-átütemezést tartalmazott**. A szociális juttatások keretében bevezettek egy speciális programot a mezőgazdaság támogatására, amely 1986 és 1989 között működött. Azok a gazdálkodók és családjaik, akik a reformok miatt reménytelen pénzügyi helyzetbe kerültek, egy egyösszegű segélyt kaptak mindennapi megélhetési költségeik fedezésére.

A segélyt szociális segélynek tekintették, és a munkanélküli segéllyel tették egyenértékűvé. Amennyiben a támogatott háztartás megfelelt a jogosultsági feltételeknek, a támogatás felhasználását nem ellenőrizték. Kilépési támogatást 1988-ban vezettek be, amely olyan gazdákat támogatott, akiknek gazdasága a támogatási rendszer nélkül nem tudott volna fennmaradni. Az alap célja az volt, hogy ösztönözze a termelőket mezőgazdasági tevékenységeik befejezésére, azonban csak csekély számú gazda, körülbelül 300 élt a lehetőséggel, és használta ki a kormány által felajánlott kilépő támogatást. A kilépési segély hasonló volt, mint az EU-ban lévő korai nyugdíjba vonulási támogatás a 2007-2013 programozási időszakban, ellenben a támogatás igénylése relatíve nagyobb volt az EU-ban, mint a reform utáni években Új-Zélandon. **Adósság-átütemezések és kölcsönleszámítolások formájában a bankok segítettek a gazdáknak átütemezni behajtandó tartozásaikat, és újratervezni üzleti stratégiájukat** a termelés diverzifikálása és a jövedelmezőség fenntartása érdekében. A juh mellett, ami a második világháborút követő időkben a fő kiviteli terméknek számított, új áruk jelentek meg, mint például a kivi, a szarvashús és a bor.

Hosszabb távon – nagyobb részt piaci intézkedések, kisebb részt közvetett támogatások segítségével – megszűntek azok a kezdeti nehézségek, amelyekkel a gazdáknak szembe kellett nézniük. **A fogyasztói igények változására a mezőgazdasági termelők termékdiverzifikálással válaszoltak**, kiterjesztve a marha- és juhhús termelést feldolgozott áruk létrehozására, mint a tejtermékek, a bor, vagy a kertészeti, az erdészeti és az ökológiai gazdálkodás. A **technológiai újítások lehetővé tették a gazdálkodók számára a globális versenybe való bekapcsolódást**, csökkenő termelési költségekkel, növekvő hatékonysággal, és javuló minőséggel párosulva. A kormány és a magánszponzorok által támogatott **kutatási tevékenységek hozzájárultak a mezőgazdasági vállalkozók kellő tudásbázisának megszerzéséhez, illetve innovatív megoldások** bevezetéséhez a primer ágazatban. A piaci intézkedések mellett ennek ellenére megjelent azért néhány támogatási forma a kormányzati finanszírozás és a magánforrások ötvözésében.

A következőkben összefoglaljuk azokat a főbb támogatásokat, amelyeket a fiatal gazdák Új-Zélandon igénybe vehetnek. Amennyiben releváns, a támogatás uniós megfelelőjét is, bemutatjuk, rávilágítva a különbségekre.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

3.4.1 Állami támogatások

Primer Növekedési Partnerség

A partnerség által létrehozott programok az oktatás, a kutatás-fejlesztés, a termékfejlesztés, a kereskedelem és a technológiai újítás területét érintik. Az állami finanszírozás a projektek számláinak kiegyenlítésével valósul meg. Az együttműködés célja **olyan projektek támogatása, amelyek növelik a primer szektor termelékenységét és jövedelmezőségét**, illetve hosszú távon fellendítik a gazdasági növekedést a környezetvédelmi szempontok figyelembe vételével. Mindezek mellett arra ösztönzik a magánbefektetőket, hogy kutatás és fejlesztési tevékenységekhez járuljanak hozzá. A leendő projektek elindításáról szóló döntést egy befektetési tanácsadó testület hozza meg a javaslatok értékelésével aszerint, hogy mennyire teljesítik a fentebb említett célokat. A fiatal gazdák az innovatív technológiák felhasználásán és a kutatási tevékenység során feltalált új gyakorlatokon keresztül profitálhatnak a projektekből.

Öntözésfejlesztési Alap

A kormány támogatja a **vidéki vízi infrastruktúra fejlesztését célzó kezdeményezéseket**, többek között a stratégiai vízgazdálkodási tanulmányokat, a kisebb közösségek öntöző rendszereinek fejlesztését és/vagy frissítését, illetőleg a nagy, regionálisan jelentős vízgyűjtőre, víztárolóra vagy vízelosztóra vonatkozó kezdeményezéseket. A támogatás fedezi az öntözőrendszer fejlesztési folyamatát a tervezés fázisában a koncepcióalkotástól az építésre kész szakaszon át a rendszer költségeinek fedezéséig.

Az **öntözés az EU-ban is támogatott volt, de sokkal közvetlenebb módon**. A mezőgazdasági termelők pályázhatnak támogatásért saját birtokukon lévő öntözőrendszer kiépítésére. A 2014-2020-as időszakban az öntözött területek bővítésére már csak korlátozott lehetőségeket biztosít az EU a környezetkímélő gyakorlatok okán. Új-Zéland esetén a fiatal gazdák közvetett kedvezményezettjeivé válhatnak a projektnek, amennyiben a birtokuk a projekt fejlesztési területén helyezkedik el.

A gazdaságban bekövetkezett kedvezőtlen események helyreállítását célzó keret

Az állam segítséget nyújt olyan, a **gazdaságon belül bekövetkezett nemkívánatos eseményekkor, mint az árvíz, a viharok, az aszály, a vulkánkitörések és a földrengések,** abban az esetben, ha bizonyos feltételek egyidejűleg teljesülnek. A keret különbözik kis-, közepes- és nagy volumenű eseményeknél, a felajánlott csomag mérete a bekövetkezett esemény nagyságával egyenes arányban növekszik. A kis-, illetve közepes méretű eseményeknél járó csomag kezdeti tisztítást, vissza nem térítendő támogatást és különböző családsegítő támogatásokat tartalmaz. Ezen felül a nagy fajsúlyú események feljogosítják a családokat vagy egyéneket arra, hogy speciális helyreállítási intézkedést igényeljenek, ami az infrastruktúra és az ültetvények helyreállítását célozza. A visszatérítési rátát 50%-ban határozták meg 10 000 új-zélandi dollár vagy 10% lehetséges kerettúllépéssel, de a támogatás legfeljebb 250 000 dollár lehet mezőgazdasági üzemenként.

Léteznek az előbb bemutatott helyreállítási kerethez hasonlóak az EU-ban is, elsőként az EMGA keretében bevezetett **Mezőgazdasági biztosítási díjtámogatási jogcím** formájában, amely utoljára 2014-ben volt igényelhető a garanciaalapból. Ezt követően az **EMVA ernyője alatt létrehozott kockázatkezelési intézkedés** formájában lehet támogatáshoz jutni az EU-ban. Mindkettő a gazdák számára a kedvezőtlen események okozta gazdasági veszteségek pénzügyi kárpótlásához nyújt támogatást. A különbség az, hogy az EMVA-s támogatás esetén a gazdálkodók számára nem csak súlyos időjárási jelenség esetén elérhető a segély, hanem jövedelmük jelentős csökkenése esetén is.

Erdősítési Támogatási Rendszer

Az új erdők telepítésének elmaradása okán az elmúlt évtizedekben **a kormány bevezetett egy támogatási keretet az erdőtelepítők számára**. A támogatás mértéke 1 300 dollár hektáronként azon természetes vagy jogi személyek számára, akik 5-300 hektár földjüket erdőként használhatják. A pályázók legalább 10 évig kötelesek fenntartani az erdőt. 2008 és 2013 között több mint 12 000 hektárnyi új erdőt ültettek az erdősítési támogatási rendszer keretei között. A kormány további 15 000 hektár új erdő telepítését tűzte ki célul 2015 és 2020 között. A támogatás hozzájárul a talajerózió csökkentéséhez, a vízminőség és a szén-dioxid tárolás javításához, továbbá a fölhasználati termelékenység fokozásához.

Az erdősítési támogatási rendszer hasonló az uniós EMVA **mezőgazdasági és nem mezőgazdasági földterület első alkalommal való erdősítése intézkedéshez**. A különbség az, hogy az utóbbi rendszer megkülönbözteti a létrehozási/telepítési költségek fedezésére adott támogatásokat a fenntartási támogatásoktól, illetve korábbi mezőgazdasági területek esetén a mezőgazdasági termelők számára bevételkieséskor éves szinten kompenzáció nyújtandó. A támogatás mértéke az EMVA rendszerben is hektáralapú, de függ a fafajoktól és a föld hozzáférhetőségétől. A fenntartási időszak az EMVA esetén hosszabb, mint az új-zélandi támogatási rendszer esetén.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Állatorvosokat Összekötő Rendszer

Az állatorvoshiány miatt **a kormány bevezetett egy intézkedést annak érdekében, hogy a diplomázott állatorvosokat a vidéki helyekre vonzza és ott megtartsa**. A rendszer a Massey Egyetemen végzett fiatal állatorvosok számára nyújt támogatást, elsősorban azoknak, akik az állattenyésztés területén praktizálnak. A jogosult összeg 55 000 dollár 5 évre, úgy, hogy az első részlet a harmadik év után, a második a negyedik évben, míg az utolsó részlet az ötödik évben folyósítható. Túljelentkezés esetén a program kedvezményezettjeit titkos szavazás útján választják meg.

Az állatorvosokat összekötő rendszernek az **EMVA fiatal mezőgazdasági termelők tevékenységének támogatása** intézkedéssel van a legtöbb közös jellemzője a végrehajtás tekintetében. Habár a célcsoport és a támogatás célja teljesen más, mindkettő támogatás rögzített számú, előre meghatározott összegű kifizetést jelent, körülbelül egyforma értékben és fix időtartamra.

Fenntartható Mezőgazdasági Alap

Az alap közösségek számára érhető el olyan alkalmazott **kutatási projektek megvalósításához**, amelyek a közösség egy általános problémájával foglalkoznak. A kérelmezők 200 000 dollárig pályázhatnak évente, legfeljebb 3 évig. A projektek feltétele legalább 20% nem állami finanszírozási hozzájárulás. Fiatal gazdák is lehetnek közvetett kedvezményezettjei a programnak abban az esetben, ha azon közösség tagjai, amelyik pályázott a támogatásra.

3.4.2 Nem állami támogatások

Piaci támogatások

Ezeknek a Mezőgazdasági és Marketing Kutatás és Fejlesztési Alapítvány által kínált lehetőségeknek a célja a vállalkozások és a szektorban működő csoportok támogatása piacaik alaposabb megismerése, valamint a potenciális lehetőségek azonosítása és kihasználása céljából. A **piackutatási és gyakornoki programok** mellett a támogatás ösztönzésül szolgál a szervezetek és az ágazati csoportok közötti **együttműködés előmozdítására**. Az elérhető támogatás 400 000 dollár pályázónként, amely nem visszatérítendő, azonban legalább azonos mértékű önrész szükséges a támogatáshoz.

A támogatás lehetővé teszi a szervezetek és az ágazati csoportok számára, hogy együttműködésüket szorosabbra fűzzék a lehetőségek kihasználása végett, ami hasonló az **EMVA termelői csoportok rendszeréhez**. A különbség az, hogy a piaci támogatásoknál a kérelmezőknek minden egyes támogatásból származó dollár mellé saját forrásból egyet mellé kell tenniük.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Agrárvállalkozások Innovációs Támogatása

Szintén a Mezőgazdasági és Marketing Kutatás és Fejlesztési Alapítvány által nyújtott nem állami támogatás, amely olyan területeket céloz meg, amelyek **ösztönzik és támogatják az innovatív megoldásokat az agrárvállalkozások értékláncaiban**. A célzott ágazati csoportok innovatív ötleteket hozhatnak létre és próbálhatnak ki. A támogatás összege maximum 20 000 dollár, megvalósíthatósági vizsgálatra és demonstrációs célokra, míg elérheti akár a 200 000 dollárt is kutatás és technológiai fejlesztés esetén. Az utóbbi csak kutatók számára vehető igénybe, amennyiben projektjük hasznosnak ígérkezik az agrárszektor számára.

3.4.3 Tanácsadási támogatások

Mezőgazdasági tanácsadási szolgáltatások

A reformok után kínált **mezőgazdasági tanácsadási szolgáltatások továbbra is elérhetőek az érintett felek számára, de inkább „a felhasználó fizet elv" alapján**. Vannak bizonyos kivételek azonban, amikor tanácsadás ingyenesen igénybe vehető, például az Új-zélandi Tejágazat szervezete a tejtermelőknek speciális egyórás konzultációt ajánl egy könyvelővel az alacsony tejárak időszakában, pénzforgalmuk jobb tervezése céljából.

Utódlás-tervezési megbeszélések

Egyes kereskedelmi bankok **személyre szabott, kommunikációs és döntéshozatalt facilitáló családi megbeszéléseket kínálnak, amelyek középpontjában a mezőgazdasági utódlási folyamat áll**. Egy független szakértő segíti a családokat problémáik és aggodalmaik megvitatásában, lehetőségeik azonosításában, döntéseik meghozatalában, cselekvési terv kidolgozásában és annak nyomon követésében.

Gazdaságutódlási workshopok

Kereskedelmi bankok által rendezett workshopok, melyek a következő generáció számára létrehozott gazdaságilag életképes mezőgazdasági vállalkozások támogatását tűzték ki célul. **A műhelymunka alatt a bank szakemberei elősegítik az ismeretszerzést és a tudás átadását a résztvevők között**, akik hasonló kihívásokkal szembesülnek. Független jogi és számviteli tanácsadók segítenek a résztvevő tagoknak megvizsgálni az üzleti szempontokat és célokat, illetve karrierstratégiákat meghatározni minden nemzedék számára.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

3.4.4 Jogsegély szolgáltatások

Gazdálkodókért Küzdő Alap

Az Egyesült Gazdák által létrehozott alap, amely olyan **adományokat gyűjt, melyeket jogi viták rendezésének finanszírozására használnak fel**. Tipikusan olyan, a kormány vagy lobbicsoportok ellen indított jogi vitákban kínálnak jogi támogatást, amelyek potenciálisan precedensértékűek, és amelyekben a gazdálkodó egyedül nem tudná felvenni a harcot.

3.4.5 Képzési támogatások

Előrejutási program

Az Új-Zélandi Tejágazat szervezetének és az Új-Zélandi Szarvasmarha és Juh Kft.-nek közös programja, amely a középiskolák és diákjaik számára a **primer szektoron belüli karrierindítás ösztönzése gyanánt jött létre**. A tanulók 12 modulos képzésben vehetnek részt a „termőföldtől a tányérig" szemléletben. A diákok tanulhatnak a mezőgazdasági ágazat sokszínűségéről, illetve a számukra elérhető különböző karrier lehetőségekről. A program célja a tehetségbázis növelése annak érdekében, hogy a szektor által támasztott jövőbeni képességek iránti követelményeket ki tudja elégíteni a generáció. A program keretében a középiskoláknak több típusú eseményeket rendeznek, így például karrierexpokat, tanári kirándulásokat, de vannak külső helyszíni látogatással egybekötött nemzeti napok és iskolai ifjúsági körök is.

Mezőgazdaság az Oktatásban program

A program célja, hogy **felhívja a figyelmet és növelje a középiskolai diákok részvételét a juh- és szarvasmarha iparágban**. Egy lényegi része a programnak, hogy tanároknak nyújt lehetőséget szakmai fejlődésük előmozdításában.

„Irány a terepre" program

A program keretében **agrármentor rendszer** alakult, ahol a diákok mellett egy-egy szakember áll az általuk választott iparágból. Ez lehetőséget teremt számukra betekintést nyerni egy agrárvállalkozásba, illetve többet tanulni magáról az iparágról.

Tinédzser Klubok (TeenAG Clubs)

A diákok egy helyi területi munkatárstól és egy támogató tanártól kapnak célzott segítséget. A klubok vezetői **kirándulásokat szerveznek, ahol bemutatják a mezőgazdaságot**. A klubokat ösztönzik vendégelőadók hívására, valamint helyszíni látogatásokra, azért, hogy minél többet megtudhassanak az ágazatról.

3.4.6 Banki kölcsönök

Tőkefinanszírozás

A fiatal mezőgazdasági termelők számára rendelkezésre állnak **hitelek, melyekből gépet, állatot, vagy akár földet is vásárolhatnak**. A vásárlás természetétől függően akár a beruházási költségek 100%-a elérhető tőkefinanszírozásként. Az ügyleteket általában magával a megvásárolt áruval biztosítják, ezáltal a fiatal gazdáknak nem kell a gazdaság egyéb vagyonát felajánlaniuk biztosítékként. A tőkeügyletek között néhány bank speciális csomagokat ajánl a fiatal gazdáknak, amelyek a fiatal és kezdő gazdákat segítik az indulás szakaszában, a sikeres mezőgazdasági termelővé válásban. Ezek a csomagok egy sor speciális előnyt tartalmaznak kifejezetten a fiatal gazdák részére. A kölcsönökből a kedvezményezettek induló tőkeköltségeiket finanszírozhatják, állatok vagy gépek vásárlásánál, vagy akár föld bérlésénél.

Időszakos folyószámla hitelkeret

A bevételek és kiadások **mezőgazdaságban jellemző magas szezonális ingadozása okán néhány bank folyószámla hitelkeretet kínál a termelőknek**, így nem kell a plusz forrásból az időszaki költségeiket tudják fedezni. Ezek a pénzek segítenek a gazdáknak leküzdeni a szezonális pénzforgalmi hiányokat, illetve fedezni a termelési költségeket rövidtávon. Az említett hitelek az utóbbi időszakban népszerű pénzügyi termékeknek számítanak, különösen a fiatal gazdák körében, akiknek kevesebb a mozdítható tőkéjük.

A fentebb bemutatott támogatási formák alapján a lenti ábrán összefoglaltuk az induló és fiatal gazdák leglényegesebb igényeire kínált segítségnyújtási formákat.

26. ábra: Az Új-zélandi induló és fiatal gazdák támogatási logikája

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

3.5 Új-Zélandon igénybe vehető támogatási rendszer sajátosságai

Az új-zélandi fiatal gazda támogatások beavatkozási logikájának sajátosságait az alábbiakban összegezzük, kiemelve a megszüntetett támogatási rendszer következményeit, illetve a fiatal és kezdő gazdák támogatásának főbb jellemzőit.

A megszüntetett támogatási rendszer következményei
A termelékenység és a mezőgazdasági tevékenységek értékének növekedése
Input költségek csökkenése – intenzívebb verseny a mezőgazdasági beszállítók között
Pozitív környezeti hatás – jobb víz- és talajminőség
Szakmaibb, üzletorientáltabb, és innovatívabb agráripari szektor
A fiatal és kezdő gazdák támogatásának főbb jellemzői
Csökkentett kormányzati szerepvállalás
Prioritás a tudatos gazdálkodás elősegítése, a hálózatépítés és a társadalmi fejlődés
Hangsúly a közvetett és nem pénzbeli támogatásokon
Kiemelt támogatás az innovációra, agrárkutatásra és biotechnológiára

A megszüntetett támogatási rendszer következményei

A kormány által vezetett **támogatási rendszer eltörlése csökkentette a piaci torzulásokat**, és pozitív fordulatot hozott mind a hazai gazdaságok, mind a vidéki közösségek számára Új-Zélandon. A mezőgazdasági közösség **érzékenyebb reakciója a piaci folyamatokra és a vállalkozói szemlélet erősödése** hozzájárultak a hatékonyság, a termelékenység, illetve a bruttó hozzáadott érték növeléséhez. A gazdálkodások típusaiban bekövetkezett változás és a földhasználati formák diverzifikációja **új, innovatív termékek megjelenéséhez vezetett**, amelyek szintén beindították a növekedést a mezőgazdasági tevékenységek hozzáadott értékében. Mindezek mellett a támogatások megszüntetésének egyik mellékhatása volt, hogy **csökkentek a fogyasztói alapanyagárak**. Környezeti szempontból is előnyösnek számított a támogatások eltörlése, ugyanis lelassította a víz és a talaj környezetkárosodását azáltal, hogy **csökkentette a támogatások által létrehozott mezőgazdasági inputok pazarló felhasználását**.

Az új-zélandi gazdák tudatosabbá váltak a saját vállalkozásukat illetően. Azok a várakozások, amelyek a támogatások eltörlése miatt a mezőgazdaság hanyatlását vizionálták, alaptalannak bizonyultak. Kezdetben a szakpolitikai döntéshozók 10%-os csökkenést jósoltak a gazdaságok számát illetően, de végül csak a gazdák 1%-a volt kénytelen felhagyni a mezőgazdasági tevékenységgel. Bár az átmenet éveit sokan megsínylették, a gazdák többsége le tudta győzni a nehézségeket. Ma a közös álláspont az új-zélandiak között, hogy a 80-as évek közepén lezajlott reformok a kezdeti nehézségek ellenére hosszútávon rendkívül hasznos átalakulásokat indukáltak a mezőgazdasági ágazatban. A mezőgazdasági termelők körében észrevehető **professzionálisabb hozzállásnak és üzleti orientációnak** köszönhetően a termelékenység növekedése éves szinten majdnem megduplázódott a reformokat követően, a gazdaságok bevételei néhány év után visszaálltak az eredeti szintre, és azt követően még növekedtek is. A mezőgazdasági szektor diverzifikálódott és **fogékonyabb lett a folyamatosan változó belső és külső fogyasztói igényekre**. Néhány évvel a reformok után a gazdálkodó családok életszínvonala felülmúlta a reform előtti időkét.

Ahogy Új-Zéland példája is mutatja, a kormány agrárágazati részvétele nem minden esetben indokolható, és a mezőgazdaság sokszor hatékonyabban működik közvetlen támogatási rendszer nélkül, hiszen **a gazdák a termelési folyamatokban képesek az innovációra és a rugalmasságra, és követni tudják a piaci trendeket**. Új-Zélandon a gazdák új, gyakran magasabb hozzáadott értékű termékeket vezetnek be, új piacokat találnak, új technológiákat fejlesztenek, pénzt invesztálnak hatékonyságnövelő megoldások keresésébe, amik mikroszinten a termelékenység növekedéséhez, makroszinten pedig a gazdaság növekedéséhez járulnak hozzá.

A fiatal és kezdő gazdák támogatásának főbb jellemzői

A GDP 17%-át kitermelő mezőgazdaság Új-Zéland gazdaságának egyik alapvető ágazata. Ugyanakkor a mezőgazdasági termelők mintegy 40%-a jövedelmük egy részét nem mezőgazdasági tevékenységből keresi meg, hanem vagy gazdaságon belüli nem mezőgazdasággal kapcsolatos tevékenységből, vagy gazdaságon kívüli bevételforrásból. A mezőgazdasági termelésre használt földterület az elmúlt 10 évben csökkent. Mindazonáltal az export-vezérelt mezőgazdasági ágazat továbbra is erős és jelentős eleme az ország folyamatos gazdasági növekedésének. **A gazdasági növekedést azonban lényegében maguk a fenntartható és jövedelmező gazdálkodási vállalkozások tartják fent** a mesterséges körülményeket létrehozó átfogó támogatási rendszer nélkül.

A gazdaság liberalizációját követően a **kormány csak igen korlátozott közvetlen pénzügyi támogatást nyújt a mezőgazdasági szereplők számára**. Kivételt képeznek az erdőtelepítéshez nyújtott normatív támogatások, illetve továbbra is létezik a rendkívüli

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

kedvezőtlen időjárási jelenségek esetére a gazdák számára nyújtott direkt támogatás, gazdaságélénkítő csomag formájában. Ezzel együtt az állam szerepe annak a szabályozási kereteknek a felállítására és fenntartására korlátozódott, amelyben a gazdák tevékenykednek. Ezen kívül a kormány segítséget nyújt az alapkutatások végrahajtásához és az állat- és növénybetegségek megelőzéséhez, ami közvetett módon hozzájárul a mezőgazdasági termelők versenyképességének javításához. Összeségében azonban elmondható, hogy Új-Zélandon a mezőgazdasági tevékenységeket elsősorban a piaci trendek, illetve kereslet-kínálati preferenciák szabályozzák. Ennek eredményeként a mezőgazdaság igen termékeny ágazattá vált, hatékony, jövedelmező, és fenntartható modern gazdálkodási gyakorlatok sorával.

A fiatal gazdák tudatosságnövelésének és közösségfejlesztésének alulról felfelé építkező sejtjei Új-Zéland sajátjai, ahol a klubok és a hálozatok révén nőtt a mezőgazdaság preztizse valamint az iparágakban tevékenykedők képessége és a partneri kapcsolatok száma, tekintve, hogy a fiatal korban elsajátított készségek és identitás nagyon fontos a későbbiekben a hatékonyabb együttműködés szempontjából. Új-Zélandon – részben a csoporttevékenységeknek köszönhetően – a mezőgazdasági szereplők felismerték, hogy **az együttműködés és a hosszú távú stratégiai gondolkodás elengedhetetlen annak érdekében, hogy versenyképesek legyenek**.

A kormány szerepvállalása a fiatal gazdák támogatásában egyértelmű üzenetet közvetít, mégpedig azt, hogy az életképes és jövedelmező gazdaság fenntartásának elsődleges felelőssége az egyéneken nyugszik, az **állam felelőssége pedig az egyes közvetett** (pl.: kutatási és fejlesztési projektek), illetve **az ágazat egésze számára hasznos, nem pénzbeli támogatási formák** (pl.: oktatás és képzés) biztosítására korlátozódik.

Új-Zéland jó példát mutat arra vonatkozóan, hogy a **technológiai innovációra, valamint a mezőgazdasági kutatási tevékenységekre helyezett hangsúly** a termelékenység javulásához és magasabb hozzáadott értékű termékek előállításához vezet, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy az ország mezőgazdasága versenyképes maradjon a globális piacokon.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

4 Következtetések

Az idős gazdák, gyakran a nyugdíjkorhatár elérése után sem hagynak fel a gazdálkodással, így a magasabb innovációs kapacitással rendelkező, képzett fiatal gazdák jóval kisebb teret kapnak az üzlet átvételében. A gazdálkodó népesség elöregedéséből fakadó kihívások mellett – amely általában magával vonja az új és naprakész információ és készségek hiányát – a mezőgazdasági ágazatban gyakran jelentkezik a megfelelő szektor-specifikus tudás hiánya. **A gazdák következő generációjával szemben alapvető elvárás a gazdaságirányítók növekvő képzettsége**.

A fiatal gazdák száma csökken, ami általános trend a fejlettebb gazdaságokban. Az EU-tagállamokban az agrárszektor alacsonyabb presztízzsel bír, mint más ágazatok, ez a tény pedig visszatartja a fiatalokat attól, hogy a mezőgazdaságot válasszák szakmaként. Az iskolarendszer nem ad megfelelő szakmai képzettséget, ezért a kormányzati és nem kormányzati szereplőknek kell beavatkozni a diákoknak és a leendő fiatal gazdáknak nyújtott gyakorlati képzési programokkal és más formában nyújtott segítséggel, technikai képzettségük növelése érdekében. Az EU egyebek mellett csereprogramokat és tanulmányi kirándulásokat szervez a fiatal gazdáknak. Az USA-ban állami ösztöndíjak és banki kölcsönök vehetők igénybe a tanulmányok finanszírozásához a fiatal, új és kezdő gazdáknak, hogy növelhessék tudásbázisukat. Új-zélandi specialitás, hogy az agrárium előtérbe helyezése és a potenciális gazdák képzése már nagyon fiatal korban elkezdődik különböző klubokon és közösségi fórumokon keresztül.

A legnagyobb akadályt a fiatal gazdák számára a tőke és az elérhető földterület hiánya jelenti. **Rendelkezésre álló forrás hiányában nem tudják megvásárolni az elsődleges termelési tényezőket**, mint a földet, gépeket vagy az állatállományt. Az EU bevezette a Mezőgazdasági Termelők Gazdaságátadási Támogatása jogcímet is, azzal az elképzeléssel, hogy a fiatal gazdák úgy juthassanak földhöz, hogy egy visszavonuló gazda üzemét veszik át, ám a jogcímet az alacsony népszerűsége miatt 2014-től megszüntették. Az ágazat speciális karakterisztikájából adódóan (pl. szezonalitás, változó időjárási mintázatok) nehezen biztosítható a kiszámítható jövedelem, amivel a gazdaságot alapító fiataloknak mindenképpen számolniuk kell. A földet illetően a korlát nemcsak mennyiségi oldalról jelentkezik, hanem minőségi és ár szempontból egyaránt.

A vizsgált országok különböző megoldásokat vezettek be ezeknek a leginkább égető szükségleteknek a kezelésére. **Az EU tagállamaiban a vissza nem térítendő támogatás jelenti a legfőbb eszközt**, amivel a fiatal gazdákat segítik a kezdeti években. **Ezzel szemben Új-Zéland és az USA inkább a visszatérítendő segítségnyújtás felé fordult**, például kedvező kondíciójú hitelek formájában. Ösztönző programok, földbérleti szerződés garanciák és közvetett módon természeti erőforrás-megőrzési programok is elérhetők a jelenlévő akadályok csökkentése érdekében.

A kockázatmenedzsment további támogatási lehetőség, amellyel csökkenthető az ágazat kitettsége. Habár ez különböző formában van jelen a kiválasztott országokban, céljuk közös: biztosításon keresztül stabilizálni a szektor jövedelmeit. A pénzügyi igények, a releváns képzettség és a készségek fejlesztése mellett egy életképes gazdaság nem tud hosszú távon működni az adott tevékenységhez kapcsolódó információ hiányában. **Az információ nemcsak az input oldalon, a termelést befolyásoló tényezők szempontjából lényeges, hanem ugyanúgy output oldalon is**. Ismerni kell a piacot és követni kell a vásárlók részéről megjelenő legfrissebb trendeket. A vizsgált országokban a gazdaságoknak nyújtott tanácsadás különféle típusai működnek azzal a céllal – a nyilvánvalókon túl – hogy segítsék a leendő és újonnan belépő gazdákat a karrierlehetőségeik felfedezésében és azonosítsák az üzleti stratégiákat. Ezen szolgáltatások megvalósítása az EU-ban főként közösségi finanszírozású tanácsadói hálózaton keresztül történik. Az USA-ban és Új-Zélandon inkább olyan programok kerülnek előtérbe, amelyekben nem kormányzati szervezetek nyújtanak konzultációs szolgáltatásokat. A fiatal gazdáknak nyújtott tőkeinput és tanácsadás hozzájárulhat a gazdaságok életképességének és versenyképességének növekedéséhez.

Mialatt az európai országokban az uralkodó szemlélet szerint a fiatal gazdáknak komplex fejlesztések és diverzifikáció helyett elsősorban fizikai eszközökbe történő beruházások megvalósításához (felújítás, eszköz- és gépbeszerzés) van szükségük forrásokra, a világpiacon az egyre növekvő verseny nagyobb piaci jelenlétet, versenyelőnyöket és a változó piaci keresletnek való megfelelés képességét igényli a gazdaság szereplőitől. **Ahhoz, hogy a versenyelőnyöket ki is lehessen használni, a gazdáknak fel kell ismerniük a piacaik speciális jellemzőit** (pl. a terméktanúsítvány és eredetigazolás az USA-ban, a tiszta és zöld termékek Új-Zélandon mind olyan eszközök, amelyek az EU-ban még mindig kuriózumnak számítanak). **A beruházások és innovációk támogatása fontos lépés az említett igények megválaszolásában**. Ezen beavatkozások az EU-tagállamokban főként kormányzati támogatásokhoz, az USA-ban vegyesen kormányzati és nem kormányzati segítségnyújtáshoz, Új-Zélandon pedig leginkább magánforrásokhoz köthetők.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

A magánbefektetések arányának növelésével járó előnyök sokfélék, nevezetesen a nagyobb hozzáadott érték, erősebb elköteleződés a gazdák részéről, illetve hosszú távon a gazdaság egészének gyarapodása.

A fiatal gazdák piaci jelenlétét erősítheti a szervezetek és ágazati csoportok közötti nagyobb mértékű együttműködés és hálózatosodás. A kelet-európai országokban a termelői csoportok számára bevezetett támogatás ellenére is nehéz az együttműködés, aminek főként kulturális és történelmi okai vannak. A nem EU-országok vizsgálatán keresztül jó példák tűnnek fel arra vonatkozóan, hogy miként tudják az iparági csoportok erejüket egyesíteni annak érdekében, hogy a különböző szektorok piaci lehetőségeit minél jobban kihasználhassák.

A túlzott adminisztrációs terhek jelentős akadályokat jelentenek nemcsak a gazdaságok működésének, hanem az érintetteknek is. Mivel a gazdák egyénileg túl kicsik ahhoz, hogy az ügyintézésben komolyabb változtatásokat érjenek el, **az erős érdekvédelem lobbicsoportokkon keresztüli támogatása elengedhetetlen a feltételeik javításához**. Jó példa erre az USA, ahol arra ösztönzik a kezdő gazdákat, hogy kooperáljanak egymással és egyesítsék erőforrásaikat annak érdekében, hogy jobban érvényre juttathassák érdekeiket és maximalizálják előnyeiket. Eredményképpen – az egyének rövid távú előnyei mellett – a fiatal gazdák határozottabban tudnak fellépni a vidéki közösségben. Ahhoz, hogy az EU döntéshozóit elérje a fiatal gazdák hangja, Brüsszelben számos nem kormányzati szervezet képviseli érdekeiket.

27. ábra: A fiatal gazdák támogatásának beavatkozási logikája

A Fiatal és kezdő gazdák támogatásának beavatkozási logikája			
Kihívások	**Igények**	**Megvalósítás**	**Várható eredmények**
A gazdálkodó generáció öregedése Képzett munkaerő hiánya az agrárszektorban	Szektor-specifikus tudás	Oktatás, szakképzés és kutatások	Magasabb képzettségi szint
A fiatal gazdák számának csökkenése	Tőke és eszközök Stabil jövedelem	Pénzügyi segítés és biztosíték kockázatok ellen	Életképes üzemek megnövekedett versenyképességgel
	Irányutatás és információk	Disszeminíció és szaktanácsadás	
A termőföld korlátai	Földhöz való hozzáférés	Finanszírozás és termőföldmegőrzés	Fenntartható mezőgazdaság
Növekvő piaci globalizáció	Fogyasztói kereslet Versenyelőny	Beruházási és innovációs támogatások	Innovatív gazdálkodási gyakorlat Minőségi termékek
	Piaci jelenlét	Együttműködés és hálózatépítés	Megerősödött piaci pozíció
Adminisztrációs terhek	Érdekvédelem és érdekképviselet	Lobbi és jogi képviselet	Hangadás a vidéki közösségekben

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Kiadványunkban három különböző stratégiát és megvalósítási gyakorlatot mutattunk be a fiatal gazdák támogatási törekvéseivel kapcsolatban. **Az EU a Közös Agrárpolitika keretein belül két vissza nem térítendő intézkedést vezetett be, amelyek kifejezetten a fiatal gazdákat segítik**. Vissza nem térítendő jellegük miatt ezek a támogatások igen népszerűek a kérelmezők körében, dacára annak, hogy az EU által beruházott összegek nem szolgálják a jól megalapozott üzleti igényeket és ötleteket. Bár az EU-ban a támogatási rendszer irányítása kormányzati szinten történik, a nem kormányzati szervezetek szerepe is egyre nagyobb, ám bevonásuk még inkább informális (pl. információforrás, oktatás, közösségfejlesztés), semmint finanszírozó jellegű.

Az **USA eltérő gyakorlatot alkalmaz, amelyben a kormányzatnak még mindig jelentős szerep jut szövetségi szinten a támogatás stratégiai tervezésében és koordinálásában**, de emellett számos nem kormányzati szerv is nagy felelősséggel bír az új és fiatal gazdák érdekképviseletében. Bár a kormányzat bevonása a fiatal gazda támogatásba látszólag ugyanolyan jelentős, mint az EU-ban, különbséget jelent, hogy az USA inkább az olyan visszatérítendő pénzügyi támogatásokat részesíti előnyben, mint a kölcsönök. A visszatérítendő támogatások arra ösztönzik a gazdákat, hogy értékeljék prioritásaikat és azonosítsák igényeiket annak érdekében, hogy egy életképes és fenntartható üzleti tervet dolgozzanak ki. Eredményképpen a gazdaság elköltött dollároknként nagyobb hozzáadott értéket teremt és a gazdák is érdekeltek a sikeres üzlet felépítésében.

Eltérő megoldással lehet találkozni **Új-Zélandon is, ahol évekkel ezelőtt leépítették a támogatási rendszert és ma már a mezőgazdaság teljesen szabad piaci alapon szerveződik**. A fiatal gazdák támogatása főként a közösségi szerepvállalásból, partnerségekből és hálózatosodásból áll. Emellett az új és innovatív termékeket és gyakorlatokat célzó kutatási és fejlesztési projektek a mezőgazdaság egészének fejlődéséhez hozzájárulnak.

Az EU támogatási rendszerével kapcsolatban gyakran felvetődik a kérdés, hogy a támogatási stratégia vajon fenntartható-e és elősegíti-e a gazdasági növekedést hosszú távon. Az EU-s keretekbe ágyazott hazai gyakorlat két merőben különböző stratégiával került összervetésre. Az USA egy kiegyensúlyozott támogatási rendszert alkalmaz, amelybe azonos súllyal vontak be közösségi és magán szereplőket is. A privát segítők mellett a kormányzati ösztönzőknek is fontos szerepe van a rendszerben. Új-Zélandon megint más stratégia jelent meg, ahol a fiatal gazdák támogatásában a magánszektor játssza a legnagyobb szerepet. Támogatásuk inkább közvetett, mint pénzügyi jellegű. Láthatóan mindkét megoldás életképes és utat mutathat az EU-tagállamok, így Magyarország számára is a közvetlen támogatások esetleges csökkentésével kialakuló helyzet kezelésére.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.

Kapcsolat

Cserháti Gábor
Partner, Tanácsadás
T: +36 70 333 1410
E: gabor.cserhati@kpmg.hu

KPMG.hu

Az itt megjelölt információk tájékoztató jellegűek, és nem vonatkoznak valamely meghatározott természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli szervezet körülményeire. Társaságunk ugyan törekszik pontos és időszerű információkat közölni, ennek ellenére nem vállal felelősséget a közölt információk jelenlegi vagy jövőbeli hatályosságáért. Társaságunk nem vállal felelősséget az olyan tevékenységből eredő károkért, amelyek az itt közölt információk felhasználásából erednek, és nélkülözik társaságunknak az adott esetre vonatkozó teljes körű vizsgálatát és az azon alapuló megfelelő szaktanácsadást.

A KPMG név, a KPMG logó a KPMG International lajstromozott védjegye.

© 2016 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.